# DISSERTATIO INAUGURALIS MEDICA,

DE

# ISCHIADICO MALO,

*Quam*,

AUSPICE DEO PROPITIO,

*Et Consensu atque Auctoritate Gratiosæ Facultatis Medicæ*,

IN ALMA REGIA FRIDERICIANA,

*PRÆSIDE*

DN. D. MICHAELE ALBERTI,

SACR. MAJ. REG. BORUSS. AULICO ET CONSIST. MAGDEB. CONSILIARIO, MED. ET PHILOS. NATUR. PROFESSORE PUBL. ORDIN. ACAD. NAT. CUR. COLLEGA, SOCIET. REG. BORUSS. SCIENT. SODALI, ETC.

DN. DECANO H. T. SPECTATISSIMO,

*Domino Patrono, Præceptore ac Promotore suo omni honoris cultu prosequendo*,

PRO GRADU DOCTORIS

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS DOCTORALIBUS LEGITIME IMPETRANDIS,

HORIS LOCOQUE CONSUETIS,

ANNO MDCCXXIX. D. DECEMB.

*Publicæ ac placidæ eruditorum ventilationi subjiciet*

RESPONDENS

JOH. GODOFREDUS Knochenwebel,

PALÆO-DRESDENSIS.

HALÆ MAGDEB. TYPIS JOH. CHRISTIANI HENDELII, Acad. Typogr.

# DEO
# PATRIÆ
ET
# PARENTIBUS.

# PROOEMIUM.

MOrborum & Dolorum corporis humani ingens eſt multitudo, ut non modo plurimæ illius partes doloribus præcipue ſubjectæ ſint, ſed & varias illorum ſpecies experiantur: id quod *Joh. Chicotius in Ep. & Diſſ. Med.* nec non *Piſo de magna dolorum tolerantia obſ. 98. Sebizius, Cellius* & *D. D. Præſes* in *diſſ.* & *tr. de doloribus* fuſius teſtantur: *Sed quid opus eſt, partes deflere,* (quæ videlicet tot calamitatibus obnoxiæ ſunt) *tota vita flebilis eſt: urgebunt nova incommoda, priusquam veteribus ſatisfeceris: dixit Seneca in Conſol. ad Marc. c. X.* neque tantum ejusmodi dolorificæ afflictiones per individua, aut etiam tempora, variant, ſed interdum de unico ægrotante valet, quod *Eſaias cap. I. v. 5.* de Statu Eccleſiaſtico & Politico populi Judaici exclamavit: *totum caput in morbum abiit & totum cor eſt languidum:*

hinc juxta v. 6. *a vola pedis usque ad caput non est in eo integritas;* in sensu non morali, sed physico quidam ægri, chronico morbo afflicti nunc intrinsecus, nunc extrinsecus, nunc in hac, nunc in alia parte acerbissimos experiuntur dolores: siquidem alias tota vita humana doloribus intermixta est: hinc *Socrates ap. Platon. in Philebo p. 395.* eloquitur: *ratio nobis hæc dictat, nos non modo in lamentationibus & in tragœdiis, neque in fabulis tantum, sed in totius vitæ tragœdia atque comœdia dolores voluptatibus immisceri aliis sexcentis.* Neque ulla dies, uti sine linea, ita sine dolore, sive spiritualis, sive naturalis, sive moralis, sive physicus sit, transigitur: quam ob rem & Stoici homines, propterea in communi vitæ statu, non insensiles fuerunt: quicquid etiam de ipsorum apathia circumfertur, quibus vicissim, sicut aliis etiam hominibus patientia dolorum Medicina fuit, quod remedium inter alios *Rejes in Camp. Elys. juc. Quæst. 88. n. 10. 11.* extollit: tam *lubrica* itaque *res est, admodum valida corporis constitutio, ut corpora ubi ad summum proventa sunt vigorem, non consistant, sed momento in contrarium impellantur* juxta *Plutarchum in Sympos. Lib. 5. q. 7.* quam veritatem e Medicis *Hippocrates, Galenus, Celsus* & multi alii confirmarunt: Quando vero nunc meditationem dolorum penitius, aut curatius suscipimus, tunc ad generalem & abstractam adhuc disquisitionem pertinet animadversio, ob quam causam corpus *internum*, quoad plurimas partes *sensile* sit, adeoque dolore afficiatur: etenim si singuli motus & effectus ex necessitate contingere deberent, sensatio interna nullius utilitatis, adeoque

super-

superfluum & magis inimicum, moleſtum & adverſum attributum eſſet, quale quid vero de Creatore corporis, vel tantum opinari, impium eſſet, quod corporis internæ partes ſenſu præditæ exiſtant: ecquis ita lepidi ſenſus eſſet, ut exiſtimaret, poſt lapſum demum corpus intrinſecus ſenſibile redditum fuiſſe: ſiquidem absque omni dubio ante lapſum organa, aut inſtrumenta materialia, ad ſenſationem neceſſaria intima corporis loca & repagula penetrarunt: Si porro corpus internum ſenſibile eſt, ita doloribus æque internis ac externis obnoxium exiſtit; quam ob rem ratio formalis doloris præcipue in Senſu hæret: Senſatio vero in genuina ſua forma eſt mentalis perceptio: nam definitio *Senſus a Mart. Schockio in tr. de Scepticiſmo Part. 1. Lib. 3. cap. 1. p. 189.* prolata, quod ſit *vis animæ ſenſitivæ ſenſibilia objecta percipiens*, ridiculam olet petitionem principii: Dolor proinde ſenſu medico, eſt Senſatio adverſa, aut moleſta in corpore: Corpus itaq; non dolet, ſed cauſa illa percipiens, judicans, æſtimans, intelligens ſentit dolorem, qualis non alia, quam hominis anima eſt: inde ſequitur, quod anima non cogitans, nec actu reflexivo operoſa, non ratiocinans, non præfigurans, non volens, aut nolens, hac doloris formatione commercium habeat cum corpore, & quidem illius fabrica & deinde etiam cum internis functionibus: quod manifeſtum documentum contra illos eſt, qui ridicula argumentatione urgent, quaſi anima propterea natura corporis eſſe nequeat, quia de functionibus, vitalem œconomiam concernentibus, non repræſentativa,

ſibique craſſe conſcia idea judicare, neque easdem pro frivolo nutu variare queat: quod leviſſimi momenti argumentum innumeris rationibus enervari poteſt & enervatum eſt. Dolet itaque anima, i. e. percipit aliquid extraordinarium moleſtum, aut adverſum in ſuo corpore: & quidem ſæpe dolet in ſalutem ſecundum *Laurentium in Homilia de pœnit. crux & arbor optabilis, ſalubri medicamine plena*: etenim qui dolorem non ſentit, ille neque malum ſentit, neque ægrum ſe eſſe advertit & judicat: unde ſenſuum & dolorum, vigente adhuc morbo & operoſa cauſa morbi, abolitio & imminutio ſemper mali præſagii ſignum eſt. Sicut itaque externum corpus eum ob finem Senſu pariter præditum eſt, quo diverſa objecta, illud afficientia, rite dijudicentur, an amica, an inimica, an grata, an adverſa, an fructuoſa, an pernicioſa, an neceſſaria an ſuperflua &c. exiſtant, quo juxta hanc æſtimationem anima connexas ſuas operationes ad convenientem finem perducere queat: ita etiam Senſatio in interioribus, tenerioribus & nobilioribus corporis regionibus & partibus valde utilis & neceſſaria eſt, quoniam haſce varia etiam objecta diverſæ relationis & operationis afficiunt, quæ ſi tantam vim, ut menſtruum corroſivum in metallum, haberent, facile in lethiferas alterationes corpus conjicerent: ita v. g. ſi bilis cauſticæ effectus corroſivus in inteſtina & ventriculum non perciperetur, hæcque perceptio certis ſignis ſe non proderet, tunc illa neque vomitu, nec alvi fluxu ejiceretur, neque medicus auxiliatrices ſuas manus con-

ferre

ferre poſſet, quoniam ignoti nulla cupido! Si in certis locis membranoſis, tendinoſisque coacervati & concentrati hæreant humores ſeroſi, valde ſalſi & acres, & partes tales ſenſu (ut ita dicamus) præditæ haud eſſent, tunc nullus perciperetur perniciofus inde proveniens effectus, neque ullus motus ſuſciperetur, quo mediante inſenſi tales humores tempeſtive removeri deberent, neq; medico innoteſceret cauſa & locus & ſedes morbi, ut propterea ipſi occaſio, qua officio ſuo fungi debet, expiraret: quam ob rem hoc etiam reſpectu multi morbi, ſalubritatem quandam complectuntur, & ex parte vera eſt *Salviani in Epiſt. ad Caturam* ſententia, *mihi genus quoddam ſanitatis eſſe videtur, hominem interdum non eſſe ſanum*; id quod plenius & ſolidius *D. D. Præſes* demonſtravit *in diſp. de Morborum ſalubritate. conf. Langius Miſcell. curioſ. 34. p. 87. ſeq. 96. ſ. 58. de Natura morborum effectrice:* Et tali oculo vita naturalis advertenda eſt, in qua nihil ſtabile, ſed juxta *Syraciden cap. XL. 1--3. negotium magnum creatum eſt omni homini, & jugum grave ſuper filios Adam, a die exitus e ventre matris eorum, usque ad diem in ſepultura in matre omnium; v. 2. Cogitationes eorum & timorem cordis, ſollicitudo expectationis, dies mortis; v. 3. a ſedente ſuper throno in gloria & usque ad humiliatum in terram & cinerem*: ſive ſecundum *Chryſoſtomum Tom. II. Serm. 22. quotidie in omni ætate contemplamur interitum, in cunctisque ex rerum eventu inſtabilitas quædam exprimitur & ſignificatur, non hyems, non æſtas, non ver, non autumnus perpetuo manent, ſed decurrunt omnia, evolant & dilabuntur*: & quod antea de doloribus indicavimus, id

tan-

tanto magis annotatione dignum eſt, ſiquidem quidam morbi eximium acerbiſſimorum dolorum comitatum complectuntur, qui interdum internum, nonnunquam externum corpus, quandoque utramque illius regionem afficiunt, quales dolorificos affectus *Foreſtus Lib. 29.* curatiori pertractavit ſtudio, & circa finem *obſ. 28.* dolores externa corporis membra inſultantes & cruciantes annotavit: Dum præſenti conatu & propoſito noſtri officii memores ſumus, placet pro themate Inauguralis Speciminis arduum talem affectum, qui cum intricato & refractario ſæpe, dolorifico cruciatu ſe exſerit, qui etiam dum externum corpus tantum affligere videtur, tamen utplurimum intimiores radices poſſidet, & ISCHIADICUM MALUM conſtituit, feligere, cujus indolem brevi explicatione indicabimus & delineabimus: Faxit cœleſtis benedictio, ut noſtrum inſtitutum ad vota ſuccedat.

## §. I.

PRæſentis affectus tractationem ſuſcipientes, non in *nominali* explicatione diu hærere lubet, quam notationem ejusque cognitionem *præſupponimus*, proptereaque indicamus, quod *denominatio* hujus affectus *regionem* quidem, aſt non *propriam* ſedem, aut locum *genuinum* complectatur, quare ab oſſibus, *Galeno* dictis innominatis, ab *Homero in Iliade* ἰσχίου ὀστᾶ, *Latinis Ilium oſſa*, vocatis, appellationem ſuam nactus eſt; interim totum hoc os ſecundum *Spigelium* utpote *innominatum* dictum, in *Ilium, Coxendicis* & *Pubis* dividitur,

tur, ex quibus *medium* præc. *Iſchium*,& *dolores* circa illam regionem, obtingentes *Iſchiadici* nuncupantur; quam ob rem dolores Iſchiadici etiam *Coxendicum* dolores vocantur: de quo *Jo. Raym. Fortis Tom. I. Conſ. Cent. I. Conſ. 80.* hisce verbis diſſerit: *affectus, qui in articulo Coxæ affligit, & motum progreſſivum intercipit, a parte affecta Iſchiadicus dolor appellari ſolet, atque a Plinio Coxendicus, qui tandem a Galeno ſub genere arthritidis fuit collocatus, licet diu græci Iſchiadicum dolorem arthriticum nominare conſueverint. Eſt autem ratione loci affecti legitimus Iſchias, quoniam in articulo ipſo, non autem in gluteis muſculis, os Iſchium & Ilium extrinſecus obducentibus, dolor percipitur. conf. Ejusd. Tom. II. Cent. 4. conſ. 70.* huc referimus *Foreſti* verba *Lib. 29. obſ. 18.* in ſcholii initio: *qui* ἰσχίον *articulum cruciare ſolet dolor Græcis* Ἰσχίας *vocatur; velut & qui eo affectu laborant* ἰσχιαδικοὶ *nuncupantur, barbaram ſectantes medicinam Schiaticam & ſchiaticos vocant: Latini vero Iſchias & qui eo affliguntur Iſchiadici nuncupari poſſunt, poterit etiam Coxendicum dolor ſeu morbus dici. Nam Plinius articulum hunc Coxendicen nominavit, in quo oſſis femoris caput cum Coxendice oſſe appellato, alligatur atque dearticulatur.* Hinc a multis medicis ſub *Coxendicum* dolorum notatione præſens affectus venire ſolet, ſicut ex multis *Lælium a Font. Conſult. 41. Altomar. opp. 378. Capivacium conſ. 31. Zac. Luſ. Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſt. 31. 32. Prax. admir. Lib. 2. obſ. 178.* allegamus: diximus vero, quod os prædictum, *Coxarum* nomine veniens, haud doleat, ſed *muſculoſo-tendinoſæ* & vicinæ ambientes partes, aut aliquando *perioſtium*, *ſedem* talium cruciatuum conſtituant, ſiquidem per *conſenſum motuum* aliquando dolores illi ſe *am-*

*ficant* & *internam* plane regionem una corripunt, aut ex consensu *musculorum motus* illi, *dolorem* causantes, *latius* se diffundunt, id quod in certo casu cit. *Fortis Tom. II. Cent. 4. consult. 74. p. 579.* testatur, quando dicit: *Legitimum itaque dolorem hunc Ischiadicum esse credo, licet usque ad genu porrigatur dolor, dum a ligamento & acetabulo affectio ipsa Tricipiti, aliisque musculis, nec non iliaco & Psoas facile communicatur: ut propterea scripserit Aetius, quod auspicatur hunc dolorem vicinorum musculorum dolor, maxime lumborum, poplitem, talum, & quibusdam totum crus affligit, & ante ipsum Hipp. dicens quod dolor corripit coxæ juncturam, ac summas nates & coxendicen, tandem etiam per totum crus dolor vagatur:* quoniam itaque hic affectus, aliquando *Arthritidem* sequitur, cum illa *alternat*, aut *simul* affligit, aut loca & *sedem* mutat, ita per *familiariter* quam & *antiquiores* & *recentiores* medici hunc morbum in prosapiam & *familiam Arthriticorum* aut Articularium morborum transferunt: *Arabes* hunc affectum *dolorem Anchæ* nominant: hinc *Avicenna* dicit: *23. 3. tr. 12. c. 5. Ischiatica vero est de summa doloris juncturarum & est dolor, qui incipit a junctura anchæ & descendit retro coxam, & quandoque extenditur usque ad genua & ad calcaneum. Plinus l. 20. c. 3. & 9. ancham* vocavit *articulum illum, in quo ossis femoris caput cum coxendice osse alligatur. vid. Zac. Lusit. Med. Princ. Hist. Lib. 3. hist. 30. paraphr. p. 562.* Nominavimus vero in titulo hunc affectum, *Malum* Ischiadicum, quem passim *dolorem* etiam nuncupant: haud tamen in hac denominatione *singularem* emphasin intendimus, præterquam hic morbus eximio & valde *affligente dolore* subjecta detinet, subinde communiter satis *refracta-*

*riam*

*riam* indolem continet, qua diutius ſubjecta cruciat, unde etiam ſuo tempore *Hippocrates Prorrhet. Lib. 2. ſ. 45.* ſpecimen diutius affligentis hujus affectus allegat: malum denique *peculiare* conſtituit, quia *medicis* auxiliis non tam *prompte* obtemperat, ſed potius *facilius* increbeſcit, alios *connexos* dolorificos affectus invitat, adeoque *malam* ſuam qualitatem ſufficienter comprobat: quemadmodum etiam hic morbus & *antiquioribus* & *recentioribus* medicis ſemper innotuit, modo pro diverſitate *climatum*, *provinciarum*, *diætæ*, *ſubjectorum*, *vitæ generis*, *methodi medendi*, ſingulares circumſtantiæ annotari debeant; ut propterea in *cauſarum* indagatione, attentione & *judicio* opus ſit: interea *veterum* obſervationes de hoc affectu, veluti *Hippocratis*, qui hujus affectus *multis* in locis reminiſcitur, non obliterandæ, ſed peculiari *ſtudio* & judicio conciliandæ ſunt.

§. II.

Iſchiadem communiter medici *articulorum* vitiis aut morbis, velut *ſpeciem* adſcribunt, (hinc *Wedelius diſp. de Iſch.* hunc affectum *Arthritiden lumbarem* vocat, & *Dietericus in Jatreo ſ. 409.* dicit: *eſt ergo Iſchias, ea arthritidis ſpecies, quæ coxendicen invadit, non tam ſtricte in eo articulo;* huc pertinent *Riolani* verba *in Enchirid. L. 5. c. 3. in articulo femoris, circum cavitatem oſſis iſchii generatur Arthritis, quæ Iſchias dicitur: Diemerbrock obſ. 87. annot. Foreſtus lib. 29. obſ. 18. in ſcholio* aſſerit: *quod in omnibus articulis arthritis eſt, hoc in uno juxta coxendicen articulo Iſchiada* & *Coxendicum vitium appellant ii, qui græcos & doctiores ſequuntur: Celeb. Stahlius in Patholog. cap. de Malo Iſchiad. p. 1071.* aſſerit: *Iſchiadicus dolor, cum quarumlibet reliquarum corporis partium arthriticis doloribus*

*notorie conspirat, atque colludit, imo communicat & invicem commutat)* hunc affectum etiam cum *Podagra, Gonagra, Chiragra* in aliquam *affinitatem* transferunt, sicut ratione *commercii, consensus, complicationis* & *consecutionis*, aut etiam alternationis *nephriticus* affectus æque cohærere solet; interim *dolores lumbares*, quos nephritidem non calculosam, aut *simplicem* nominamus, ab Ischiade adhuc discrepant, quamvis aliquando *concurrant*, quandoque superveniant & alternent: & sicut illi lumbares dolores in regione *lumborum*, versus *infimam* dorsi regionem extensa, sæviunt, proptereaque Lenden-Schmertzen, Lenden Weh, Lenden-Stein vocantur, ita *Coxendicum* dolores paulo inferius cruciatus suos exserunt & quidem præcipue in *lateribus* illius regionis occurrunt, quare nominantur Hüfft-Schmertzen oder Hüfft-Weh, interim aliquando *ossis Sacri* regionem in *consensum* trahunt, ut per *conspirationem* aliquando dolores affligant *perpendiculariter* os sacrum pervadentes, de quo cruciatu exclamant, es reisse Sie durchs Creutz hinunter, hinc loca talia neque recte *movere*, neque iisdem *incumbere* possunt, quin *acerbius* dolores afficiant: quoniam itaque hi affectus ratione *formalitatis* & *causalitatis* conveniunt, ita sæpe concurrunt; in quo *nexu* medici attenti *arthriticos, lumbares nephriticos, ischiadicos, podagricos, gonagricos, chiragricos*, imo *colicos hæmorrhoidales* considerant & commendant: hanc *exquisite* practicam, *notatuque* dignam observationem confirmat & illustrat *Excell. D. D. Stahlius* in *Programmate Historiam Pathologicam affectuum cum coxarum dolore symbolizantium exhibente*: Proinde etiam præsens affectus non cum *quolibet dolore, hasce* regiones affligen-

fligente, confundi debet, quare *Sennertus Prax. tr. de arthrit. c. 6.* ubi de *dolore Ischiadico* agit, profitetur: *Sunt nonnulli, qui per Ischiadicum dolorem alium affectum, ab arthritide differentem, accipiunt, qui inter chronicos affectus est, & accidit iis etiam, qui podagra & chiragra etiam nunquam laborarunt, ab excrementis illis congestis, vel in eam partem influentibus & plerumque sensim & paulatim: verum de hoc affectu hic agere nobis propositum non est, pertinetque is ad ambulandi, ob coxæ vitium impotentiam, quod latius se, quam arthritis extendit, de quo solum hic agere nobis propositum est, & proinde etiam de Ischiadico dolore tantum ut arthritico hic agemus:* quo textu ex mente Sennerti etiam inclarescit, quod *Ischiadicum* affectum cum *arthritico, podagrico* & *chiragrico* author connectat, proinde vero ab *aliis* doloribus, regionem *coxarum* cruciantibus, *discernat;* oritur porro nonnunquam dolor in *regione ossis ischias* a *congestione* & *inflammatione*, a *luxatione* (qualem casum allegat *Mercur. tom. I. cons. 70. Capivacius cons. 42. Fonseca tom. I. cons. 77. Ben. Sylvat. Cent. 3. cons. 89.*) a casu, jactu, plaga, contusione &c. (*Ischiadici doloris spurii ex lapsu* reminiscuntur *Act. Berol. Decad. I. Vol. 7. p. 29. Bauhin de Font. Boll. p. 73.*) a doloribus *partus difficilioris*, qui dehinc illam regionem occuparunt & diutius obtinuerunt, *vid. Ballonius Epid. p. 272. Chiffletius observ. 44. Schenck. lib. V.* observ. *tit. de Ischiade, Symptomata, obs. 1.* aliquando hanc regionem *Rhevmatismus* corripit, qui si *simplicior* fuerit, nondum hunc morbum constituit, hinc *Acta Berolinensia decad. I. Vol. 5. p. 57. Rhevmatismi Ischiaden mentientis* & *Vol. 7. p. 23. Ischiadici Rhevmatismi in puero* historiam proferunt & memoriam injiciunt

 *conf.*

*conf. Fortis Tom. II. Cent. 4. conſ. 75. de Iſchiade illegitima*; proinde juxta *Hippocratis* & *Galeni* mentem *Iſchias* & *Cedmata* alii diſtingvunt; ſicut *Prosper Martianus Com. in Hipp. p. 169.* de poſterioribus dicit, quod a materia *frigida* & *pituitoſa juncturam coxæ* obſidente oriantur, quæ propterea *quemlibet* articulum invadere poſſunt, cum *Iſchias* morbus proprius *coxendicus* exiſtat: de quali differentia porro *vid. Hollerius in Comm. aphor. Hipp. Sect. 6. aph. 59. Walliſius Comment. p. 125.* alium differentem affectum allegat *Möllenbroccius tr. de Varis c. 5. Sylvius Pr. Lib. 1. c. 50.* nec *gravidarum* aut *puerperarum* dolor circa inguina, *iſchiadicus* eſt. *conf. Foreſtus Lib. 29. obſ. 18. ſchol. Hollerius de morb. intern. Lib. 1. cap. 63. ſchol. p. 538.* Et quamvis non *ſtrictiori* ſenſu hunc affectum accipiamus, quo quidam aſſerunt, quod dolor *ille Iſchiadicus* genuinus exiſtat, qui circa *acetabulum* oſſis iſchii occurrit, tamen non *adeo late* & *laxe* de eodem affectu judicamus, velut *Riverius* (*vid. Boneti Polyalthes tom. III. Lib. V. c. 32. p. 453. n. 169.*) cujus judicium eſt, *dolor Iſchiadicus ab aliis Arthritidis ſpeciebus non differt, quod in his dolor ſolos articulos occupat, in illo vero dolor non in ſola eſt coxendice, ſed etiam ſummam natem & lumbos & os ſacrum occupat, ac in femur, tibiamque & extremum pedem exporrigitur, quod fit ob nervos a lumbis & oſſe ſacro emergentes, qui a coxendice feruntur, & inde ad femur, tibiam & pedes diſſeminantur:* qualis deſcriptio præter verum & genuinum morbum *Iſchiadicum* etiam *arthriticos, vagos, nephriticos, podagricos* & *gonagricos* complectitur.

§. III.

Progredimur nunc ad delineationem *Hiſtoriæ* Iſchiadicæ,

dicæ, in qua *primo* circumſtantias quasdam in *ſubjecto* annotandas, recenſebimus: in hiſce antea ratio *Ætatis* obſervari debet, ſiquidem *plurimi* hominum morbi per diverſas *annorum* aut ætatis *periodos* variant, id quod jam *Hippocrates* annotavit, qui de præſenti morbo in *Prorrhet Lib. 2. ſ. 44. t. 9. & ſ. 45. t. 1.* ita diſſerit: *hic morbus* (videl. dolores in humeris) *viris vehementiſſimus eſſe ſolet a quadrageſimo anno usque ad ſeptuageſimum: qua ætate etiam coxendicum morbus affligit*: hinc in *Sect. 3. aph. 31.* etiam adſerit, quod *ſenibus articulorum dolores familiares* ſint: exinde liquet, quod hic morbus *provectioris* ætatis hominibus, neque infantili, puerili & adoleſcentiæ ætati *primario* eveniat; hinc *Celeb. Stahlius in diſp. de Morb. ætat. fundam. c. 2. p. 9.* dicit: *confiniis juvenilis & virilis ætatis, profundiores, circa os ſacrum & Coxendices, dolores, eveniunt: qui ſi ſponte vel arte male ſuccedente, vel decubitus motuum incongruorum &c. vitiis, ad caput oſſis femoris declinent, a Gonagra & Podagra unguem latum abſunt: neque ſane opus eſt, niſi præcipiti aliquo ſudorifico regimine præmature inſtituto, quin præſto ſint.* Siquidem *Hippocr. lib. Prorrh. cit. t. 3. & 11.* de hoc affectu, quatenus *Senibus* & *Juvenibus* obtingit, tractat; huc pertinent teſtimonia ipſis caſibus manifeſta, dum *Raym. Joh. Fortis Tom. II. Cent. 4. conſ. 71. 72. 73.* ſubjecta ægrotantia *Iſchiade* detenta in periodo *quadraginta* annorum conſtituta, allegat: *Lentilius Jatromnem. theor. pract. c. 32. p. 147*: virum *45.* ann. allegat, qui jam per *decennium* iſchiadico dolore laboravit: hiſtoriam viri Iſchiadici ad 40 annos appropinquantis allegat *Stahlius in Patholog. de Malo Iſchiad. p. 1072. 1073.* porro *Fortis l. c. conſ. 70. ſexagenarium* profert Iſchiadicum, *Riedlinus Cu-*

*rat.*

*rat. Med. 64. Iſchiadicum ſeptuagenarium recenſet* : & *curat. 242. ſexagenarium. Foreſtus Lib. 29. obſ. 19.* reminiſcitur *Iſchiadici 37.* annorum. Deinde hic affectus familiariter ſexum *maſculinum* afficit, & quoad hanc circumſtantiam conſenſum ſuum cum *podagricis* cruciatibus teſtatur, quippe qui *plus* mares, rarius *fæminas* afficiunt; quæ circumſtantia haud levipendenda, ſed ſolide inquirenda eſt, ob *quam cauſam* tale quid eveniat: interim non deſunt exempla, quibus probari poteſt, quod aliquando *fæminæ* hoc malo affligantur; *vid. Foreſtus Lib. 29. obſ. 18. Fortis Tom. II. Cent. 4. conſ. 69. Zac. Luſit. Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſt. 30. A. N. C. dec. 3. an. 7. obſ. 207.* reminiſcuntur *fæminæ iſchiadicæ 37.* annorum, cui affectui per prædictam *connexionem* tanto facilius *illæ* fæminæ ſubjectæ ſunt, quæ *arthriticis*, *podagricis* & *nephriticis* paſſionibus obnoxiæ exiſtunt: Dantur vero obſervationes, utut *infrequentiores*, quibus confirmari poteſt, quod hic affectus *teneriorem* aliquando corripiat ætatem, hinc *Riedlinus l. c. curat. 874.* hiſtoriam *puellæ 12 annorum Iſchiadicæ* commemorat, & *Diemerbræck obſ. 87. juvenem 24* annorum *Iſchiadicum* allegat: Præterea in ſubjectis ratio *Temperamenti* habenda eſt, ſiquidem in *hunc* affectum *ejusdem* temperamenti homines incidunt, cujus ſunt *arthritici*, *podagrici*, *nephritici*, videlicet *cholerico-melancholici*, *ſanguineo-cholerici*, *ſanguineo-melancholici*, magis vero *calidi* ſic dicti, quam frigidi temperamenti: proinde ejusmodi homines *magis* de humoribus *abundant*, adeoque *plethorici* exiſtunt, quæ tamen ſanguinis *plenitudo* non ſemper in *turgido* & *rubicundo* corporis *habitu* inquiri debet, cum illa ſæpius in *ſtrictiori* paulul um tali habitu, plus in *inflatis* venis obſervari queat:

hinc

hinc ejusmodi ſubjecta non famelica, aut deficiente, ſed potius *plena*, aliquando *lauta*, *ſpirituoſa* & *luxurioſa* diæta fruuntur; interim non ſemper hæc diæta *ſplendida* & opipara eſſe debet, modo *larga* fuerit, quæ ad *accumulationem* humorum perinde ſatisfacit, attamen illa, quæ *magis lauta* eſt, *plus* ad *hujus* affectus præparationem contribuit; tanto magis vero, ſi quidam homines potum *vinoſum*, *ſanguinem* præcipue commoventem, *largius* aut *uſitatius* ingurgitaverint, aut *intemperantius* ingeſſerint: hinc *Vinum*, *Venus* & *Ira* æque in hoc affectu, ac in podagra eximium *irritamentum* hujus mali conſtituunt: Subinde talia ſubjecta ob *ſanguinis abundantiam* & frequentem ac magnam ejus commotionem valde proclivia ſunt, ad *actuales* ſanguineas *evacuationes* ſpontaneas, quæ motibus *Eluctatoriis* profligantur: unde aliquando ejusmodi motus in *conatu* tali excretorio ſubſiſtunt, aliquando ad *actualem perruptionem* pertingunt: hinc quædam horum ſubjectorum in *junioribus* ætatibus *narium hæmorrhagias* experta ſunt, uti *Hippocrates* notatu dignam profert obſervationem *Prorrhet. Lib.2. ſ. 47.* text. 8. *ſit autem hic morbus his, quibus in pueritia & juventute ſanguis ex naribus fluere deſiit.* text. 9. *Proinde interrogandum eſt de ſanguinis eruptione an in juventute facta fuerit?* text. 13. *Si vero etiam malo colore præditi ſint hi homines, interrogandum eſt, an caput doleat: hoc enim fatebuntur:* de qua morborum connexione *vid. Programma Illuſtr. D. D. Stahlii* modo citatum, diſſertationi *de Regimine*, annexum: ita etiam talia ſubjecta in *hæmorrhoidales* motus inclinant, aut *Menſium* & *Hæmorrhoidum anomaliis* obnoxia ſunt, aut malo *regimine*, incongrua *diæta* aliisq; cauſis *moralibus* & *phyſicis* tales

C *ata-*

*ataxias* contraxerunt: quam ob rem non æque necesse est, ut semper *actu* fluxerint *Hæmorrhoides*, aut *Menses*, sufficit, harum Hæmorrhagiarum *molimina* excretoria sive *proximiora*, sive *remotiora* in affectis subjectis præsto fuisse, quæ dehinc ad præsens malum ansam præbent; inde etiam facile alii *perversi* & infensi *effectus* derivari possunt, qui *consecutionibus accidentalibus*, rectius annumerari debent, dum potius *inverso* causandi ordine, adeoque *perperam*, illos effectus, aut accidentia talia pro *principali* hujus mali causa quidam agnoscunt: Aliquando subjecta hujus affectus *multis animi pathematibus*, sive *iracundis*, sive *libidinosis*, sive cum multa cura & *sollicitudine* occupatis obnoxia sunt: interdum *plus sedentariæ*, aut *confuse* & *nimium mobili* vitæ dedita sunt; qui præcipui respectus sunt, in *Subjectis* annotandi, quorum adhuc *alii connexi* in reliqua deductione mentio injicienda erit.

§. IV.

Quod porro *Signa* attinet, quæ hunc affectum denotant, tunc illa aut *essentialia*, aut *accidentalia* & *individualia* existunt: *Priora* præcipue consistunt in *sensibili dolore*, qui *spasticus*, *tensorius*, *tractorius*, *distensorius*, *ardens*, *fremebundus*, aliquando *lancinatorius*, qualis vulgo in membris etiam *externis spasmodicus* esse solet, existit; & quamvis nonnulli hunc pro *acerbissimo* declarent, tamen ipse per *tempora*, *temperamenta*, *individua*, aliasque causas discrepat, ut in uno subjecto & paroxysmo *mitior* & *lenior*, alibi gravior & *acerbior* existat: hic dolor *non uno continuo* durat successu, aliàs *diu* durabilis *haud* esset, sed quandoque *vagus* est, unde per momenta cruciatus suos exserit, modo aliquantulum *remittit*, mox denuo corripit & sic

*alter-*

*alternat:* aliquando *fixus* eſt, ut, quamdiu in *quiete* ſunt ſubjecta affecta, tamdiu & ipſe *latitet*, quando vero vel *leviter* affectum membrum *movetur* & flectitur, ſubito *acuti* quaſi dolores invadant: & tales dolores *utplurimum* ægris multos extorquent ejulatus, tanto magis vero, quia *raro tranſitorii* & *cito* remittentes evadunt, quin potius per *aliquot*, imo per *plures*, dies durent & quotiescunque *recurrunt*, *acerbiores*, magisque *refractarii* communiter redduntur: *Locum*, quem *ordinarie* occupant, quod attinet, tunc medici in *multas* abeunt ſententias: nos in *latiorem* commemorationem haud immiſcemus, ſed brevitatem amantes cum *Fernelio de part. morb. & ſympt. lib. 6. c. 18.* ſignificamus, quod dolor in *ſuperiori* coxarum regione ſedem ſuam habeat, ſæpe vero *latius* ſe diſpergat, per *coxendicem* evagetur, *altius lumbos*, inferius *femora*, *crura* & *pedes* corripiat & in tali ſchemate cum *arthriticis*, *nephriticis*, *gonagricis* & *podagricis* cruciatibus alternet, tali quidem mutatione, ut, quando in *inferiori*, aut *ſuperiori* regione dolores hi *acerbius* affligunt, tunc temporis in *genuina* ſua ſede remittant, quando viciſſim in *hac tragædiam* ſuam præcipuam ludunt, tunc communiter *aliæ* regiones *immunes* obſerventur: *Dolor* hic Iſchiadicus *noctu acerbior* evadit, adeoque plurimum *ſomnum* turbat, eaque propter *alias* functiones valde offendit, pervertit & *vires* unà admodum *enervat*, id quod non modo *quotidiana* obſervatio, ſed ſeorſim *Celſus lib. 4. c. 44.* teſtatur, ſiquidem *Zacut. Luſit. in Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſtor. 30. p. 563.* dicit: *affectus hic ob diuturnos dolores vires enervat, vigilias excitat, facultates proſternit, quosdam non dimittit:* Sæpe hic dolor *exacerbatur*, ſi patientes in lectis *plumaceis* incaleſcunt, un-

de aliquando adſerunt, die Schmertzen könnten keine Feder-Betten leiden: proinde idem dolor uſitatius non magnum *calorem*, neque ſenſibile *frigus* tolerat, a qua *utraque* cauſa facile *exacerbatur*, quam ob rem *Hippocr. Sect. 3. aph. 22.* Iſchiaticam *autumnalibus* morbis annumerat & de eadem *Lib. 2. Prorrhet. ſ. 46.* indicat, quod ſi *diuturna* fuerit, *verno* & *æſtivo* tempore *opem expectare* debeat: (*conſ. Fortis Tom. II. Cent. 4. conſ. 71. p. 573* ubi caſus recenſetur *de Iſchiade*, quæ *per hyemem perſeveravit usque ad Ver.*) addit *Lommius in obſerv.* ubi de hoc affectu tractat: *parum ſperare vel hyeme, vel autumno licet:* unde præcipue huic dolori *frigus infenſum* eſt: *primis* acceſſibus & invaſionibus talis dolor *mitior* eſt, quando vero *crebrius* recurrit, *acerbiſſimus* invadit; cruciatus hic interdum verſus *inguina* ſe protrahit, aliquando ad *femur* deſcendit: ſi ante hunc dolorem partes *ſupernæ* cruciatibus afflictæ fuere, tunc *Coxæ dolor ſuperveniens ſupernarum* partium dolores *ſolvit. vid. Hipp. Epid. Lib. 2. Sect. 6. text. 47:* præterea aliquando dolor ille in *uno* latere, aliquando in *utroque* affligit & *acerbiores* cruciatus exſerit: uſitatius in membris affectis, nullus *tumor* nullusve *rubor* & *calor externus* obſervatur. *conf. Lommius, Wedelius diſp. cit. Foreſtus Lib. 29. obſ. 18. ſchol. Ettmüllerus de arthrit.;* quodſi vero uterque *occurrat*, tunc *congeſtio* & *inflammatoria* comminatio coincidit, unde affectus *gravior* redditur & *complicatum* ſtatum induit; talis cruciatus, quando jam *iteratos* recurſus ſervavit, communiter *diutius* durat: hinc *Hippocr. l. c. Prorrh. text. 11.* de *breviori* hujus affectus terminatione ita diſſerit: *at vero juvenibus non quidem minus doloris inducit coxendicum morbus; verum brevior eſt; nam quadrageſimo die liberantur:*

&

& licet non *absolute* hic terminus *fixus* & *decretorius* existat & aliquando *citius* remittat, aliquando *diutius* duret, tamen *utplurimum* hic affectus in *longius* tempus se protrahit, quare *Zac. Lusit. l. c. hist. 28. p. 549.* profitetur: *Ischiadicus dolor durat & amplius affligit, nam longus est*, ex *Gal. Lib. I. Cons. 4. Aurel. lib. 5. tard. pass. c. 1. Fortis Tom. II. Cent. 4. Cons. 70. p. 572.* dicit: *hic morbus non facile removeri potest, quia ex sui natura diuturnus est affectus; Wedelius in disp. cit.* hunc affectum *chronicis* morbis annumerat. Dolor hic non raro *acutus* evadit, adeoque gradu *augescit* & in hoc statu non est *fixus*, sed *facile aliorsum* derivari potest: ob id *Hipp. de dieb. Judicat. §. 6. text. 6.* dicit: *Consistit autem dolor plurimo tempore in inguinibus simulque coxendicibus acutus & æstuosus*: quo *magis* hic dolor cruciat, eo magis *impotentiam* movendi membro *affecto* affert: unde *Hipp. l. c. de dieb. jud. text. 4.* ait: *æger articulos vertere ac movere non potest præ dolore articulorum text. 7. & si quis ipsum erigat aut transmoveat, ejulat præ dolore, quam maxime potest:* Denique in hac *dolorum* Ischiadicorum disquisitione notandum est, quod antiquiores *genuinas* illorum species perspicue satis haud significaverint, dum pungentem, rodentem, stupefacientem &c. accusant, qualis ad *verum* hujus mali genium haud pertinet, sed potius ad *accidentalem* decursum, aut alienas *consecutiones* referri merentur. Et hæc quoad *Dolorem*, in hoc affectu obvium, annotare placuit.

§. V.

Prædicti dolores non modo magnam *animi* afflictionem & perturbationem, sed & *appetitus* dejectionem causantur, hinc facile & cito mutatio in *externo* habitu & *colo-*

 *re*

*re morbosa* comparet, quam hactenus commemorata pathemata provocant: siquidem aliàs magna vis est *dolorum* in mutando *adspectu* ægrorum, dum vel *pauciores* horæ magnum cruciatum corpori afferentes, subito *faciem insigniter* mutare solent: Sub *acerbiori* dolore partes affectæ magis sunt *constrictæ*. *Alvina* excretio communiter in hoc affectu est *inordinata*, sæpe *obstructa*, aliquando *segnis* & præter solitum *difficilis*, aut *insufficiens*; quandoque *tenaces* alvi obstructiones & *tenesmodeæ* molestiæ afficiunt; imo aliquando sub *difficili* successu mucus tantum excernitur: Frequentius vero *accidentalia* pathemata hunc affectum comitantur, velut *febriles* commotiones, *horripilationes* præcedentes & supervenientes *exæstuationes*; nonnunquam concurrunt cardialgiæ, *vomitus* & *intestinorum tormina*, quando præcipue in hisce partibus *coacervatæ* & per *peculiares* causas & occasiones *commotæ impuritates* delitescunt; nec non quando spasmi ischiadici *vagi* sunt & nunc in *externam*, nunc *internam* regionem transmigrant; quo etiam aut *medicamina*, aut *regimina*, aut *perversorum* morum schemata contribuere solent: nonnunquam coincidit affectus *podagricus*, qualem casum allegat *Fortis Tom. I. Cent. 4. cons. 79*, quandoque *nephriticus vid. Hipp. Coac. prænot. s. 3. text. 335. A. N. C. dec. I. an. 8. obs. 61. Ben. Sylvat. Cent. 3. cons. 89.* aut *calculus Vesicæ Fortis Tom. I. Cent. 4. obs. 15.* aliquando alia *urinæ* vitia concurrunt, velut *stranguria*, aut *urinæ difficilis* excretio, siquidem *Forestus l. c. obs. 18. schol.* & *Lommius l. c.* testantur, quod, si *ischiadicus dolor circa inguina affligit, Urinæ difficultatem inducat*: *Urina* in hoc affectu per *initia pauca* & *tenuis*, imo sanæ similis est, mox *rutilat* & circa *remissionem rubicunda* & *tur-*

*bida*

*bida* excernitur; *Pulsus* durus est, quadantenus *frequens* & operosus & si dolores *acerbiores* fuerint, celerior. Si *manifestiores* evagationes & commotiones *hæmorrhoidales* & hypochondriacæ occurrunt, tunc *capitis* dodolores, cardialgiæ, imo *asthmata* transitoria nonnunquam coincidunt: quandoque *stupor pedes* detinet, quando in *sede genuina* affectûs dolores sæviunt; nonnunquam rami *venosi* in *crure* & *pede* lateris *affecti* intumescunt (*conf. Prosp. Martianus comment. in Hipp. p. 169.*) & *oppletionis*, nec non *ardoris* molestam sensationem excitant, *quamdiu* dolores ischiadici durant: quam ob rem prudentem conciliationem meretur observatio antiquorum, quod *Varices* (præcipue fluentes) *solvant Ischiaden*, *conf. Forestus lib. 29. obs. 18. schol.* Aliquando hic affectus *genitalia* loca in consensum trahit & *varias* in iisdem alterationes, maxime vero *languorem*, provocat; sicut *Hipp. Lib. Porrhet. 2. §. 45. text. 5.* testatur: coincidit quandoque cum hoc affectu *insolita sitis* & *angustia præcordiorum*, præcipue si dolores *introrsum* vergere comparuerint: *alternat* nonnunquam hic affectus cum cruciatibus *arthriticis*, *nephriticis*, *podagricis*; quando dolor *remittit*, *alvus* & *urina* facilius succedunt & pars affecta paululum *intumescit:* imo tunc aliquantulum obstupescit, donec hic *mediocris* stupor intra *breve* temporis intervallum cesset: aliquando licet *rarius*, patientes graves quidem *dolores* sentiunt, interea sub illis *libere* incedere possunt, imo quasi ad *obambulandum* urgentur, qualis casus occurrit in *A. N. C. dec. 3. an. 7. obs. 207*, hisce verbis conspicuus: *illud imprimis notatu dignum erat, quod non tantum periodice exacerbatus fuerit dolor, sed & in ipso paroxysmo obambulare valuerit, quin dolorum vehementia currere coacta fuerit ægra:* hæc

rela-

relatio testimonium pariter perhibet, quod Ischiadica nonnunquam *periodica* reddatur: *vid. similis* casus in *Lentilii Jatromnematibus theoretico-practicis cap.32.p.147:* nonnunquam dolores Ischiadici *alternis* diebus *acerbiores* evadunt & hac ratione velut *paroxysmos*, aut *periodos* servant: *conf. Salius de affect. partic. cap. 16.* In nonnullis subjectis cum *Ischiade concurrunt*, affectus *hypochondriaci* & *hysterici*, qui etiam aliquando *alternant;* qui concursus *nexum* illius affectus cum *hæmorrhoidalibus* & *uterinis* Menstruis profluviis testatur: siquidem alias hoc malo afflicti communiter *plus* sanguinis continent, indeque *variis aliis* commotionibus & affectibus morbosis subjecti sunt, quos antiquiores medici *calido* aut *fervido* jecori tribuere solent, *durantibus* acerbioribus doloribus ægrius ægri *sudant*, tanto magis in *affecta* parte, interim nonnunquam etiam *sudores anxii*, nihil tamen *levantes*, intercurrunt, sub quibus cruciatibus interdum etiam *vagus* & *angens* æstus affligit, qui affectus potius *acerbiorem*, quam mitiorem gradum prodit: *remittente* dolore *torpent* & *gravativa* molestia laborant lumbi & pedes, aliquando hi *circa malleolos intumescunt*, quæ inflatio vero facile iterum cessat: interim totus affectus ita comparatus est, ut facile etiam *recidivam* patiatur & in hac *acerbius* subjecta torqueat: qualem *recursum* præcipue *animi pathemata*, *diætæ* vitia, *refrigeria* sensibilia, actus libidinosi venerei &c. invitant.

§. VI.

Tradita hactenus utplurimum *Diagnostica* Ischiadici Mali tractatione, nunc in ordine *Prognosticam* ejus disquisitionem subnectimus: quam ob rem observatio practica testatur, quod juxta *Hipp. Lib. de Affectionibus §. 30. text. 11.*

hic

hic morbus *molestus quidem, sed non lethalis sit*: attamen sciendum etiam est, quod hic affectus facile in *contumacem* statum degeneret, præcipue in subjectis, quæ de *cholerico* temperamento una participant: *deterior* etiam redditur, quo magis subjecta *animi pathematibus* indulgent: *periculosior* est, quando *vagus* existit, sub quo statu facile, æque ac podagra *retropelli* potest, unde internæ *inflammationes*, spasmi, colicæ, motus *convulsivi*, *asthmata spastico-suffocativa*, *spasmi ventriculi* & *diaphragmatis*, aliique periculosi affectus oriuntur, quales *podagram retropulsam* excipere solent: quando hic affectus *vagus* evadit, tunc magis *rebellis* curatuque *difficilis* est; quando cum *podagra*, *nephritideque* alternat, *deterioris* est conditionis; interim tamen verum est, quod *Hollerius de morb. intern. Lib. 1. cas. 63. in schol. p. 538.* dixit: *Coxendicum dolor sæpe fit multis, qui podagra nunquam laborarunt*; quo magis *ordinariæ* excretiones *retinentur*, eo contumacior & *acerbior* existit; quando urina *limpida*, *tenuis* & *aquosa* est, & *quamdiu* talis manet, tunc status morbi *gravior* est; comitatus *febrilium* commotionum declarat hunc affectum *vehementiorem* & intricatiorem: quo *tenacius* & *diutius Hæmorrhoides*, aut *Menses subsistunt*, vel in *anomalo* statu continuant, eo *contumacior* est morbus eoque certius *recurrit*: quo magis *acuti* sunt dolores, eo facilius *stuporem*, *torporem* & *tumorem* pedum post se relinquunt; quo magis per *medicamentosa* experimenta motus *hæmorrhoidales turbantur* & opprimuntur, eo magis malum accrescit: quo frequentius *diversis* & *contrariantibus* methodis medicis hic affectus tractatur, eo *pertinacior* & *immoderatior* redditur: quo *frequentius* hoc malum *re-*

*vertitur*, aut quo *diutius* insistit, eo certius in loco affecto & connexis *inferioribus* partibus *stupor* perpetuus, aut *contractura aridura*, *tabes*, aut *paralytoidea* afflictio excipiunt, quæ *ægerrime* curari possunt: quid quod *Hippocrates Sect. 6. aph. 60.* hanc prognosin producit: *quibus diuturno coxendicum dolore infestatis, coxa excidit, iis crus contabescit, & claudicant, nisi urantur:* cujus textus explicationem præc. *Riverius* in *Praxi*, ubi de *hoc affectu* agit, suppeditat: & siquidem demonstratu *difficile*, si non impossibile est, quod hic dolor efficiat, ut *coxa excidat;* tamen homines ob doloris *acerbitatem claudicare* possunt, quando partes affectæ *rigide contrahuntur*, aut *firmitas* necessaria illarum, sive tonus *relaxatur*: *Ischiadicum* malum *junioribus vitam brevem promittit*, dicit *Sennertus in Praxi*, ubi de hoc malo tractat, id quod etiam Historia Practica testatur, in qua circumstantia *hic* affectus *affinitatem* suam cum *Podagra* prodit, quando vero *congruis* ætatibus hic affectus evenit, hoc judicium, ut supra monuimus, haud valet: *deterioris* etiam indolis est, quando hic affectus cum *alio* morbo *complicatur*, velut *scorbuto*, *Lue venerea*, *hectica*, *asthmate*, *catarrho*, &c. quales observationes allegatas *vid. in Moroni directorio sub tit. Ischias:* quando *gravitas* & incorrigibilis *pertinacia* hujus mali *tabem* infert, tunc quidam hunc statum morbi *Phthisin*, aut *tabem coxariam*, aut *ischiadicam* nominant, cujus reminiscuntur *Hipp. Lib. 5. Epid. Vallesius in comment. Riolanus in Enchirid. Lib. 5. c. 53. Zac. Lusit. Med. Princ. Hist. Lib. 3. hist. 30. Prax. admir. Lib. 1. obs. 35. Schenckius Lib. V. obs. 1. Sennertus l. c. Mensium & Hæmorrhoidum legitimus* successus, multum *levat*, aliquando plane *tollit* hunc affectum. *conf.*

*Stah-*

*Stahlii Pathol. cap. de Malo Ischiad.* Quando in hoc affectu *humores* decumbunt *in coxam* & *corruptionem* subeunt, *malum* est signum; unde facile *synoviæ* & *tabes* superveniunt: ita *Chiffletius obs. 47.* talem ominosum *abscessum post Ischiaden* commemorat: *Forestus lib. 29. obs. 18. in scholio* dicit: *amittitur hic morbus frequenti vomitione, ut dicebat Rondeletius* & *Schenckius Lib. V. obs. 5.* de *Ischiade* casum profert, ubi quidam *quotidianis vomitibus ab Ischiade vindicatus fuit;* quales casus plane *singulares* circumstantias continent, unde *haud ultra metam* extendi & applicari debent: advertenda porro est *Foresti prognostica* observatio *l. c. Varices si supervenerint, Ischiaticam fere solvunt, & fluxus Hæmorrhoidum & ventris superveniens, eam solvit: tumores duri* & *profundius* in *coxarum* sede delitescentes, *post* Ischiadicos dolores occurrentes, *malæ* indolis sunt, & facile inde pravæ *corruptiones* oriuntur: quando hic affectus *iterata* nunc vice recurrit, tunc *levis* causa ad ipsius *vernalem* aut *autumnalem annuam* & *periodicam revolutionem* contribuit: *malignos* æstimant medici *recursus* ex coxarum regione in *superiores* regiones, hinc *Valesius comm. in Hipp. p. 201.* dicit: *Hipp. dicit ex dolore capitis solent succi in pectus, hypochondria & coxam descendere, estque hic bonus abscessus, si contra adscendunt malignus recursus est. vid. Lommius l c.* addimus *Riverii* annotationem: *Materia dolorem ischiadicum efficiens aliquando suppuratur & in abscessum convertitur, quod docuit Hipp. 3. Epid. in historia Eupolemi, qui talem abscessum passus est, & ex eo tabidus interiit: si abscessus aperiatur, ulcus remanet sordidum & cacoethes, quod etiam ad tabem perducit:* Si hoc malum ex *hæreditaria dispositione* provenit, tanto magis *intricatum*

 &

*&-refractarium* exiſtit: *Lommius* denique profert: *obſervatum haud raro eſt ex hoc coxæ dolore natum hydropen eſſe:* Et hæ circumſtantiæ in *Prognoſi* hujus affectus annotandæ ſunt.

§. VII.

Quando nunc *Cauſalem* ſive *Pathologicam* hujus affectus explicationem tradere debemus, tunc præcipue *formalem* illius rationem demonſtrabimus, haud tamen reliquas *impulſivas* & *connexas* cauſas negligemus, quoad hanc *Formalem* indolem *diſcrepant* utique medicorum ſententiæ, quas brevibus tantum allegare, haud vero quoad *certitudinem* ſuam inquirere lubet: plurimi derivant hoſce dolores a *decubitu* & *defluxione* materiæ pravæ, nunc *bilioſæ*, nunc *ſalſæ*, *acris*, acidæ, tartareæ, muriaticæ, pituitoſæ, *nervos*, reliquasque partes ſtimulantis, arrodentis, excoriantis & corrumpentis; quidam etiam aliquando *ſanguineam* accuſant cauſam, eandem vero ejusque operationem ſatis *obſcure* explicant, interea hoc malum *diſtingvunt*, quatenus vel a cauſa *frigida*, vel *calida* provenit, ita ut nunc Iſchiatica *bilioſa*, nunc *pituitoſa*, nunc *ſanguinea* eſſe debeat, eo ipſo vero totum affectum cum *catharrali* morbo & *rhevmatiſmo* valde *confundunt*, ita ut ille ſecundum communem dijudicationem ſæpe appelletur ein geſaltzener Fluß, der ſich in die Hüfften geſetzet habe: nos potius annotavimus, quod ſecundum hanc declarationem communiter *nexus* cauſarum violetur, quomodo *conſequentes* effectus cum cauſa *formali* confunduntur, ſiquidem *ab hac* tales *ſeceſſiones* & *decubitus*, nec non *ſtagnationes* & *ſtaſes* humorum *originem* trahere poſſunt, quæ in varias *corruptionum* ſpecies tandem degenerant: quam ob rem *ordo*

cau-

causarum requirit, ut *illam* impr. causam *præmittamus* & advertamus, *unde* reliqua phænomena & consectaria *dependere* possunt & solent: si itaque *principalior* datur causa, a qua *reliqui* effectus, sine *suppositione* & credulitate; sed juxta *naturalem* ordinem derivari possunt, *ratio* tunc utique *sana* postulat, ut *illam* præferamus & æstimemus: annotationem meretur *Zac. Lus. Med. Princ. Hist. Lib. 3. Hist. 32.* ejusque paraphrasis, in qua author explicat *Coxendicis dolorem a sanguine ortum:* inter alia allegat suffragium *Avicennæ*, quo adserit: *materiæ vero* (videlicet causa hujus affectus materialis) *sunt sanguis singularis*, *aut sanguis phlegmaticus*, *aut sanguis cholericus*, *aut sanguis melancholicus:* ex *Aëtio* vero profert hunc locum: *generant hunc affectum Hæmorrhoides suppressæ*, *& vomendi consuetudo intermissa & purgationes menstruæ retentæ:* hæc asserta illustramus cum nonnullis locis & observationibus *Hippocratis*, qui *Lib. Epid. 7. ß. 49. text. 12.* & eundem casum *lib. 5. ß. 33. text. 5.* iterata vice profert, quod quædam a *Mensibus non prodeuntibus arthritica* & *ischiadica* facta fuerit: notatu pariter digna est annotatio, qua *Hippocr. Lib. de affectionibus ß. 30. text. 9.* judicat: *morbus hic fit, cum bilis & pituita, in hæmorrhoidalem venam incubuerint &* *text. 10: hic enim sanguis, per crus vagatur per hæmorrhoidalem venam:* unde *Duretus in annot. in Hollerii scholion de morb. intern. Lib. 1. c. 63. p. 547.* scribit: *ad Ischiaden quæ inter arthritiden principatum obtinet, si fiat a sanguine venæ αἱμοῤῥοῒ insignis detrahatur sanguis*, & *p. 543. de Ischiade dixit Galenus*, *dolorem oboriri in appendice ischii ad nates propter sanguinem, qui confirmatur & veluti protruditur, a vena majore hæmorrhoo cava:* cum hisce effa-

 tis

tis conciliamus alium notabilem textum *Hippocratis Lib. Prorrhet. ſ. 47.* quando de *doloribus* circa *articulos* (qui cum *Iſchiade* peculiarem *nexum* habent) rite indagandos, hanc ſuppeditat admonitionem *text. 9. proinde interrogandum eſt de ſanguinis eruptione, an in juventute facta fuerit, text. 11. & quibus Hæmorrhoides fiant: ſ. 48. text. 7. & de ſanguine interrogare oportet, an in juventute fluxerit:* quando *cum hiſce* effatis *aliorum* medicorum obſervationes conciliamus, facile hujus mali *veram formalitatem* agnoſcere & demonſtrare poſſumus: ita *Foreſtus lib. 29. obſ. 18. in ſchol.* profitetur, quod *Iſchiadici* doloris cauſa aliquando ſint *hæmorrhoides ſuppreſſæ*, quod *Varices & Hæmorrhoides ſolvant Iſchiaticam*; quod juxta *Fortis Tom. II. Cent. 4. obſ. 69. p. 570.* & *Foreſtum l. c. Menſes impediti* ad Malum Iſchiadicum disponant; quod idem *Fortis l. c. conſ. 74. p. 579. evacuationem per Hæmorrhoides in affectu iſchiadico ſummopere commendet:* quod ex *Hæmorrhoidum ceſſatione Iſchiadicum malum originem traxerit juxta Fortis l. c. conſ. 70:* addimus lectu dignam obſervationem, quam profert *Schenckius Lib. V. de Iſchiade tit. Liberati Iſchiadici obſ. 3.* ubi verba: *excrevit tandem magnam ſanguinis copiam, cum impetu quodam ex Hæmorrhoidibus erumpentem & STATIM dolor ceſſavit:* conferatur obſerv. *Foreſti lib. 29. obſ. 4. de arthritide ex Hæmorrhoidum ſuppreſſione orta, & apertis Hæmorrhoidibus curata. conf. ejusd. Lib. 23. obſ. 4.* huc quadrant obſervationes de Iſchiadico malo *Hirudinum* applicatione ad *loca hæmorrhoidalia* curato *Zac. Luſit. Prax. admir. Lib. 2. obſ. 171.* quo loco rotunde author confitetur, *Hæmorrhoidum apertio a coxendice præſervat, & menſtruorum provocatio hunc morbum*

*ſanat:*

*ſanat:* & notatu digna eſt obſ. *Thoneri lib. 4. obſ. 1.* in qua agitur de *Iſchiadico* malo in viro, qui *Hæmorrhoidum* fluxu laboravit, qui *non alio* auxilio, quam *Hirudinum* uſu curatus fuit: ubi author de *Hirudinum ſalutari* uſu hæc verba addit: *exin ingens ille cruciatus, aliis invictus, evanuit, & monitorium reliquit, quantum momenti conferat, ad proſperam medelam exacta morborum & cauſarum cognitio*; ſimiliter *Hirudinum* uſum in *Iſchiade ſalutarem* deprædicat *Diemerbræek obſ. 87. annot. p. 113:* imprimis vero commendamus tractationem de Malo Iſchiadico in *Pathologia Cel. Stahlii* ſæpe allegatam; quemadmodum calculum ſuum nobis illæ obſervationes adjicient, quæ *ſanguiſugarum utilitatem* in *variis* affectibus probarunt, ſub quibus *utplurimum* etiam *Iſchiadicus* affectus comprehenſus eſt: & hæc loco alicujus *præparationis* ad *reliquam* applicationem & deductionem quadrare poſſunt.

§. VIII.

Juxta haſce multas obſervationes *formalem* Mali Iſchiadici rationem ipſis *Celeb. Stahlii* verbis *in Pathol. p. 1071.* tradimus: *unde aliter certe non poſſum, quin Iſchiadici doloris ætiologiam præcipue fundem in ſpaſtico apparatu contentionum ad hæmorrhoidales eruptiones, quaſi reſpectantium atque deſtinatarum; interim nec exquiſite & maxime ordinate, eo pertendentium: neque tanto minus eodem perpetuo, imprimis ſine externa ope, pertingentium:* exinde inclareſcit, quod hic affectus ſit *molimen ſpaſticum ad Hæmorrhoidalem excretionem, per externas præcipue hujus nominis venas, deſtinatum, ob varias vero vel morales vel phyſicas cauſas remotius & eminus tantum eo contendens, rarius tamen ſponte, aliquando tamen ſub artis adminiculantis concurſu eo*

per-

*perveniens & tempestivo successu in futurum molestas invasiones & nocivas consecutiones avertens:* Quod itaque hic affectus *essentialiter* in *Spasmo* satis *forti* consistat, ipsa *species* & perceptio *dolorum* testatur, qui modo *vagi strictorii*, modo *fixi tractorii* existunt, unde sub levi *voluntaria constrictarum* talium fibrarum commotione, valde dolores illi *exacerbantur*; aut si in *diuturna acerbiori* continuatione persistunt, *contracturam* & *ariduram* post se relinquunt: dum fibræ *aresiunt* & in hac siccitate, rigiditate & immobilitate perennant: sicut vero alias molimina *excretoria*, vel *proximiora*, vel *remotiora* existunt & *in hac* qualitate cum *aliis* negotiis humanis, imo plane *moralibus*, conveniunt, ita *hic* spasmus in *præsenti* affectu non cominus, sed *eminus* ad *Hæmorrhoides*, tendit, proptereaque in tali statu *nunquam sponte* eo pervenit, nisi *temperatiores* motus, *proximius in loca Hæmorrhoidalia* transferantur & invitentur, ut tandem *actualis* eruptio consequatur: & quemadmodum *Podagricus* affectus æque spasticum & *adhuc remotius* conamen *hæmorrhoidale* est, id quod in variis locis *Celeb. D. D. Stahlius* & *D. D. Præses* sufficienter & solidè demonstrarunt, ita ob *distantiam* loci & *augmentum* motus, *Ischiatica* a processu *hæmorrhoidali separari* haud debet: nec quicquam *valoris* continet *levidensis* contradictio, quasi aut *ante* hujus mali invasionem, aut *sub* hac, aut *post* eandem *Hæmorrhoidum* fluxio contingere debuisset, si *uterque* status *connectere* deberet; in qua objectione *triplici* huic respectui ex observatione practica satisfacere licet, quod videlicet *quidam Ischiadici* ægrotantes ob Hæmorrhoidum *prægressarum* retentionem & *obstructionem* in hunc affectum delapsi fuerint: aliqui ob *anomalum* & *in-*

*suffi-*

*sufficientem* Hæmorrhoidum fluxum hoc malum patiantur, aliqui denique ab hoc malo vel in *totum*, vel in *tantum* per *tempestivum* Hæmorrhoidum *recursum* liberentur: interea tamen dantur etiam Iſchiadici, quibus *nunquam Hæmorrhoides* ad *exitum* pervenere, in quibus nihilominus affectus ille cum negotio *hæmorrhoidali conſpirat:* Quodſi itaque *ætatem*, *temperamentum*, *ſexum*, *diætam*, *vitæ genus* &c. in *plurimis* obſervationibus, *excepta* ratione ſingulari *hæreditariæ diſpoſitionis*, annotaverimus in *Iſchiadicis* & ſubjectis ad *Hæmorrhoides* ſuſcipiendas idoneis, tunc facile etiam ex hoc *exquiſite practico* & reali reſpectu, *utriusque* ſtatus *conſenſum* agnoſcemus: contendunt itaque *hi* ſpaſmi ad *externas* præcipue Hæmorrhoides & quoniam hæ ratione *vicinitatis loci* & convenientiæ *motus*, cum internis *conſentiunt*, ita etiam mediante & vi *hujus conſenſus*, cum *internis* hæmorrhoidalibus profuſionibus aliquando conſpirant, attamen *illi* ſpaſmi, in *Iſchiatica* obvii, *eminus* circa loca hæmorrhoidalia vagantur & ob *diverſas* cauſas a *legitimo* motu & exitu *hæmorrhoidali* ratione *gradus* motus & *loci* diſcrepant: ſicut enim *facilior* & *convenientior* eruptio hæmorrhoidalis *leniori* & placidiori *congeſtione* ad *venas* hæmorrhoidales abſolvitur, ita in hoc affectu loco *congeſtorii* motus, acerbior *ſpaſticus* motus affligit: qui *poſterior* etiam in *exterioribus* regionibus *iſchiaticæ* & *coxendicum* regiones pererrat, imo aliquando plane in *ſuperiores* & *inferiores* regiones evagatur: quemadmodum vero venæ *hæmorrhoidales externæ* ſanguinem in *iliacam internam* venam revehunt, ita *rami iliacæ internæ* in *illos* muſculos diſtribuuntur, *in quibus* prædicti *ſpaſmi* cruciatus & tragœdiam ſuam exſerunt, in quem

nexum etiam *externæ iliacæ* ramuli & inter hosce ab aliis medicis *ischias superior* & *minor*, referri merentur; quam ob rem etiam prædicti *antiquiores* medici non modo *sanguifluam*, sed & hanc, quam *Ischias* vocant, venam in hoc affectu seorsim notarunt: quare ob hunc *consensum motus progressivi*, qui inter hæmorrhoidales *externas* & reliquas nominatas intercedit, *molimina* hæmorrhoidalia nunc *proximius* circa venas hæmorrhoidales, nunc ob intercurrentia *impedimenta*, motuum horum aberrationem & *evagationem* provocantia, *remotius* circa alias *consanguineas* venas & *connexas* reliquas partes, contingunt & in *posteriori* statu, *aliquando ischiadicum* hunc affectum constituunt.

§. IX.

Hactenus *formalem* Ischiadici affectus causam allegavimus, demonstravimus & confirmavimus; nunc *alias* causas, quæ eo *disponunt*, indicabimus: de quibus *generatim* asseveramus, quod *illæ* causæ, quæ ad *arthritiden*, *nephritiden* & *Podagram* contribuunt, etiam *hunc* affectum invitent: Siquidem non parum ad Ischiaticæ provocationem *hæreditaria* propagatio contribuit, quando ab *arthriticis*, *nephriticis*, *ischiadicis*, *podagricis*, & *Hæmorrhoidum* anomaliis affectis parentibus, infantes generantur, qui *facile* & *mature similibus* cruciatibus, adhuc *acerbioribus*, subjiciuntur: proinde tamen in causarum *naturalium* serie *ætas* & talis quidem ad hoc malum disponit, in qua *hæmorrhoidalis* processus contingere solet: deinde idem *Temperamentum*, quod *Hæmorrhoidibus congruum* est, nec non ejusdem etiam *sexus* subjectum, huic malo obnoxium est: hinc maribus, aut *masculino* sexui etiam per hanc

ratio-

rationem *familior* hic est affectus, cui *præ fæminis* Hæmorrhoides *frequentius* eveniunt: quemadmodum vero *fæminæ hæmorrhoidariæ*, licet comparate *rariores*, dantur, ita etiam *Ischiadicæ fæminæ* occurrunt: præterea hunc affectum causatur *plenior* sanguinis copia, præcipue quæ variis *moralibus* & *physicis* causis & occasionibus *valde commovetur*, ut propterea conatus *hæmorrhagici* ingruant: in qua causarum serie minime obliteranda, aut levipendenda est, *singularis* propensio in Hæmorrhagias aut *præcedens* consuetudo subeundi Hæmorrhagias, quando præcipue *spontaneæ* tales sanguinis evacuationes in aliquam *ataxiam*, aut quendam *defectum* abierunt, vel quando subordinatæ *artificiales* sanguinis subtractiones aut *amethodicæ* & irregulariter susceptæ, aut *perverso animi* & *corporis* regimine, *salutari* sua operatione *destitutæ* fuerant: quare *tempestivæ* & *congruæ* sanguinis depletiones, præsente illius *molesta* ubertate, cum *certo* effectu hoc malum aut *avertunt*, aut *præservant*, modo *reliquæ* circumstantiæ *juste* concilientur: recte itaque *Forestus loc. sæpe cit. lib. 29. obs. 18. schol.* de causis hujus affectus judicat, quando dicit: *conferunt etiam & gymnasiorum & eduliorum tum quantitas, tum qualitas, item anni tempus & regionis ac aëris constitutio, insuper & ætas & habitus corporis & reliqua hujusmodi:* siquidem e rerum sic dictarum *non naturalium* numero *variæ* causæ hunc morbum convocant: sic *victus plenior* & *spirituosior*, *potus saturatior* & *generosior*, ad sanguinis *augmentum* & præjudiciosum *incitamentum*, proinde etiam ad *molimina hæmorrhagica* contribuunt; ita *alimenta* & *potulenta*, quæ in genere *sanguinis* motum *valde* augent & *præjudicioso* impulsu agitant,

 seor-

ſeorſim veró motus *hæmorrhoidales nimium* concitant, eoque ipſo aut *obruunt*, aut *confundunt*, velut ſunt valde *aromatica*, *vina* præcipue *recentia*, craſſius *ſulphurata*, &c. facile hunc affectum alliciunt: præterea vel *nimis ſedentaria* vita, quæ ad ſanguinis *accumulationem*, ominoſam *craſſitiem* & *difficilem* ejus progreſſum, inſuper etiam multiplices *ſtagnationes* contribuit, ut pro ſingulis hiſce moleſtiis & nocumentis *avertendis*, æque molimina *hæmorrhagica* ſuſcipiantur, perinde ad hoc malum diſponit: ſicut vicisſim *exceſſiva*, impetuoſa & cum multo *orgaſmo* perverſo conjuncta corporis & *ſanguinis* commotio *eundem* affectum excitare ſolet, dum ſub *aliarum*, huc quadrantium, cauſarum concurſu conatus *tales hæmorrhagicos* eluctatorios provocat: & quando *tot* cauſæ, *diſtinctæ* qualitatis, *magnæ* efficaciæ & in perverſum valde ſtatum, vitalium motuum *ordinem* conjicientes concurrunt, tunc molimina *hæmorrhoidalia* certius & facilius in *anomalum* & exorbitantem ſtatum tranſeunt, ut loco *temperatæ congeſtionis*, in locis *proximis* neceſſariæ, vehementes & *acerbiores ſpaſmi* in *diſtantibus* regionibus & partibus affligant, ad eundem quidem finem *excretorium* tendentes, ſed *haud* facile ſponte *eo* pervenientes, quin potius in *irregulari* hoc tramite perſiſtentes & increbeſcentes: nec oblivioni tradi debent *anni tempora*, quibus molimina *hæmorrhoidalia* in multis ſubjectis *reverti* ſolent, qualia præcipue *æquinoctialia* exiſtunt, *quibus* etiam *iſchiadicæ* tales afflictiones irruere ſolent, quæ ex hac pariter circumſtantia *conſenſum* ſuum cum negotio hæmorrhoidali comprobant: aut quando poſt *præviam* admodum *calidam* tempeſtatis qualitatem, ſub qua ſanguis *valde* impellitur & præter præſentem ſuam *abundan-*

*undantiam molestior* redditur, ut propterea facilius motus *hæmorrhagici* ingruant, *frigida* nunc adspirat *aura*, aut frigidi afflant *venti*, sub quibus corpus *antea* perquam *calefactum* & sanguis nimium *expansus* valde alterantur, ut præter liberalioris *transpirationis aliarumve* excretionum *repentinam* offensionem & *oppressionem*, sanguinis hactenus consueta efficacior & *potentior* commotio graviter turbetur, hinc subito tales *anomali* & pertinaces motus *hæmorrhoidales* in subjectis, *prædictarum* qualitatum suscipiuntur: eam ob causam *frigus* magnam efficaciam, *provocandi* tale malum, quod aliàs *rigida* spastica fibrarum constrictione sese exserit, habet, siquidem *ejusmodi* observationes de *Ischiatica refrigerio* excitata occurrunt in *A. N. C. dec. 3. an. 7. obs. 207.* & in *Lentilii Jatromnemat. theoret. pract. c. 32. p. 147.* & reliquis supra memoratis authoribus: etenim facile homines, qui jam in *similes* morbos inclinant, ex *in & externa* corporis *exæstuatione* & *subito* alternante *in & externa* ejus *refrigeratione*, affectus sui impetuosum & suspectum *recursum* invitant.

§. X.

Inter *omnes* causas *remotas* & *impulsivas*, nulla sane *majoris* potestatis & *citioris* ac *certioris* activitatis est, quam quæ ex *immoderatiori animi* operatione præc. *pathetica* proveniunt: quare homines *præcipitis*, *iracundi*, *impatientis*, *variabilis*, *impetuosi*, multis *adversis* & ad *indignationem* disponentibus negotiis occupati, aut multiplicibus *arduis* & *operosis* actionibus indulgentis animi, præter *reliquas* causas *facile* in *hunc* morbum incidunt, dum *antea* ob *talem* mentis qualitatem in motibus *hæmorrhoidalibus* varias *ataxias* perpessi sunt, hinc *ejusmodi* ani-

mi qualitates *ſimiles irregulares* Hæmorrhoidum proſecutiones invitant: quæ licet aliquando *erumpant* & *fluant*, tamen ſemper *malis* qualitatibus præditæ ſunt: *talibus* animi motibus, *hoc malum* provocantibus, accelerantibus, exacerbantibus & in *pertinaciorem* gradum transferentibus annumeramus affectum *Veneris*, ſive fervidam libidinem, quæ, ſicut in aptis ſubjectis motuum *hæmorrhoidalium* & *diverſorum*, ratione *loci* variantium, *ſpaſmorum* mater & nutrix eſt, ita hunc affectum, facile convocat & confirmat: hinc *plurimi* medici, quorum jam fuſius in præcedentibus mentionem injecimus, de *Venere* teſtantur, quod *Iſchiadicos* extreme lædat. *conf. Foreſtus Lib. 29. obſ. 19. Fortis Tom. II. conſ. 73. p. 576. Cent. 4.* ſiquidem affectus ille non modo *fortiores* commotiones ſanguinis excitat, ſed *largiorem* affluxionem in *vicinitates* locorum *hæmorrhoidalium* cauſatur, ut dehinc in ſubjectis, vel *ſubtilius* vel *craſſius* in *hæmorrhoides* inclinantibus, tales *anomalicæ* Hæmorrhoidum proſecutiones oriantur: Et quamvis porro aliàs facile *alvi obſtructio* hunc affectum *comitatur*, tamen viciſſim omnes cauſæ *pertinacem* talem *retentionem* inferentes, non modo legitimum motuum & moliminum, imo ſucceſſuum *hæmorrhoidalium* ſtatum turbant, ſed & ſubinde eminentes tales *anomalias* hæmorrhoidales, quibus *Iſchiadem* etiam annumeramus, excitant: quæcunque cauſæ vias *urinarias* & *ſpermaticas* ſenſibiliter commovent & *ſtimulant*, illæ æque hunc affectum provocant, quia motui & negotio *hæmorrhoidali* facile *perverſas* qualitates communicant: id quod fuſius *D. D. Præſes in tr. de Hæmorrhoidibus* demonſtravit: & quoniam copioſa *bilis* profuſio intra *inteſtina* & *maſſam ſanguinis* graves alterationes

*ſpaſ-*

*ſpaſmodicas* & *orgaſticas* cauſatur, hinc ob *hanc* rationem diſpoſitio ad *Hæmorrhoides* valde perverti & *ob hanc* confuſionem *Iſchiadicum* malum *originem* trahere poteſt & ſolet, hinc multi *inverſo* cauſas connectendi ordine, *bilem* pro *principali* hujus affectus cauſa agnoſcunt, quæ tamen *remota* & *impellens* exiſtit: Præterea etiam notare convenit, quod tales *ſpaſmi*, cum *congeſtionibus* & *rheumatiſmis* alternantes, in ejusmodi locis modo ſuſpectas *ſeceſſiones* humoroſas *acres*, modo ſtagnationes & *tumores*, modo *ſtaſes* & *conſequentes inflammationes*, *ſuppurationes*, *ulcerationes*, *ſynovias*, aut *paralyticas* alterationes cauſari queant, quæ *conſecutiones* perperam pro *formali* & *principali* ratione hujus affectus declarantur: exinde facile liquet, quod *entia* præter neceſſitatem *multiplicare* haud conveniat, videlicet cauſam hujus affectus *formalem*, quoniam *ab illa*, *quam* hactenus demonſtravimus & *confirmavimus*, reliquos *ſecundarios* effectus & *accidentales* conſecutiones, ſine ulla *coacta* & vana præſumtione aut ſuppoſitione derivare poſſumus & modo *conciliavimus*, proinde tamen *anomalicus* Hæmorrhoidum ſtatus, cui modo *præſentem* accenſuimus affectum, facile moleſtam & *morboſam* humorum *dyſcraſiam* introducere poteſt & ſolet, quando videlicet *ordinariæ* ſalutares *excretiones* frequentem & magnam perverſionem ſubeunt: quas ſingulas itaque alterationes in *Therapia* rite tractandas, in *Pathologia* vero cum *formali* ratione non confundendas eſſe judicamus. Quod denique aliis *acerbioribus* & *diuturnioribus* Spaſmis accidere ſolet, id etiam huic morbo, ſi *haſce* qualitates aſſumit, evenit, ut videlicet partium *affectarum* *aridura*, *contractura*, *tabes*, *ſtupor* & ob eximiam *aliarum*

fun-

functionum, *vitalem* œconomiam concernentium, perturbationem, *hectica*, aut prægressorum *immoderatorum* spasmorum *contrarium*, videlicet *atonia*, *paralysis* & tandem mors ipsa consequatur: Quod vero huc usque de *Hæmorrhoidibus* diximus, idem valet de *Mensibus*: siquidem aliquando ob *insufficientem* aut *deficientem* Mensium successum fæminæ *hæmorrhoidalibus* motibus subjiciuntur (*vid. D. D. Præsidis disp. de Hæmorrhoidibus Fæminarum, de Hæmorrh. Gravidarum & Puerperarum*) in quibus superveniens Malum *Ischiadicum irregulare* & *anomalum* molimen ad *Hæmorrhoides* inferendas, aut *Menstruas* purgationes sublevandas & *restituendas* existit: Quæ singulæ considerationes & rationes in *Pathologica* hujus affectus explicatione sufficere & satisfacere possunt.

§. XI.

*Practicam* denique subnectimus tractationem & in hac necessarias quasdam *Cautelas* commendamus: quare in præsentis affectus curatione *confusæ subtractiones sanguinis* valde *nocent*: haud quidem nos latet, quantus *dissensus* inter medicos, præc. *antiquiores* occurrit, quoad *regionem*, e qua sanguis evacuari debeat, ubi quidam *superiorem* præferunt, alii improbant: nos brevibus indicamus, quod *vagabunda* & inconstans talis missio sanguinis totum affectum magis *pervertat* & *contumacem* reddat: neque tamen propterea negamus, quod *immoderati* motus *congestorii* & pertinaces eluctationes *hæmorrhoidales* evacuatione sanguinis in *superioribus* regionibus instituta, *ad tempus* mitigari queant, attamen *in futurum totum* morbi schema magis *intricatum* & complicatum facile redditur, ut præsentes *anomaliæ* hæmorrhoidales magis *ob-*

*fir-*

*firmentur* & exacerbantur: deinde ſubtractiones ſanguinis, *curatorio* ſcopo *indiſcretim* inſtitutæ, *utplurimum* in hoc affectu *ſiniſtram* & alienam operationem nanciſcuntur, quid quod efficiunt, ut *præſentes* dolores *acerbiores* & contumaciores evadant: *negligentior* vero *ſanguinis*, ejusque *motus* præc. *eluctatorii* æſtimatio & *directio* perinde huic affectui perquam *præjudicioſa* eſt: quare *abſoluta* intermisſio *artificialis* depletionis ſanguinis, æque *nociva* exiſtit: *Vomitoria* in hoc affectu *facilius male*, quam proſpere operantur, quia hoſce ſpaſmos cito in *internas nobiles* partes convocant, & colicam convulſivam, ſpaſmum & convulſionem ventriculi, inflammationem hujus & inteſtinorum, aſthma convulſivum, aliosque repente lethales morbos cauſantur: quando vero *emeſis utilis* judicatur, tunc illa *leniſſima* ſit & ſub provida corporis *præparatione*, prout videlicet *individuales* & *ſpeciales* circumſtantiæ requirunt, ſuſcipiatur: proinde in hoc affectu aliæ *impetuoſæ* evacuationes ſedulo *omittantur*, quæ aut periculoſam hujus morbi *translationem*, aut valde præjudicioſam illius *complicationem*, aut pernicioſam repentinam illius *exacerbationem* cauſantur: *nocent* porro omnia remedia *concentrata* & *ſimul ſanguinem* valde *commoventia*, quæ ominoſas *congeſtiones*, *inflammatorias* comminationes & *febriles* commotiones provocant, & dum fibras, nunc *ſpaſtico* motu præditas, *magis afficiunt* & offendunt, ita *ſpaſmos augent*, humorumque *ſtagnationes*, *ſtaſes*, corruptiones, partium vero ariduras & contracturas poſt ſe trahunt: *evitentur* etiam remedia *communia narcotica*, quæ dolorem quidem *cito* ſopiunt & *ſedant* ſed ſuſpecta & pe-

riculosa *consectaria* convocant, velut ominosos *tumores*, aut *œdomatosos* aut alios, *stupores*, *paralyticas* afflictiones, *se - & excretionum* salutarium *turbas*, *cachexiam*, *tympanitem*, *asthmata* suspecta, similiaque intricata morborum schemata: *nocet confusa indicationum* therapevticarum administratio, quando præc. *posthabitis principalioribus* respectibus cura *magis* ad humorum *intemperiem* corrigendam redigitur & *opportunitas temporis* cum aliis *magis necessariis* operationibus therapevticis, *negligitur*: *noxam* afferunt *topica* valde *emollientia*, quæ suspectas humorum *stagnationes*, partium *atonias* & *tumores* pravos causantur: præcipue vero perquam *perniciosa* sunt quælibet *repellentia*, quæ in *interna* & nobili corporis regione spasmos, convulsiones, stagnationes & stases, inflammationes, imo repentinam corruptionem causantur; quam ob rem, *plurimi* medicorum *bujus* efficaciæ remedia valde *improbant*, ex quibus hoc loco tantum allegamus *Schenckium lib. V. tit. liberati ischiadici obs. 9*: obsunt *interna* & *externa* refrigerantia, quæ necessarias & salutares *evacuationes*, humorum *progressiones* & fibrarum motricium *congruam* lenitatem & *flexilitatem* valde turbant: damnum etiam afferunt remedia *roborantia* & *tonica inopportuno* ordine & tempore ordinata, quæ magis *præsentem* spasmorum *acerbitatem augent*: quæcunque remedia motus *bæmorrboidales* magis *perturbant*, sanguinem *incrassant*, *viscera* interna *obstruunt*, *externarum* etiam affectarum partium *obrigescentiam* augent, illa in hoc affectu magis *inimica* sunt: quare communis *martialium* usus *facilius* & certius nocet; nec non *spi-*

*rituo-*

*rituoſorum* concentratorum topicus uſus plús officit, quoniam fibras, ſemel *ſpaſmo* detentas, magis *rigidas* reddunt: proinde *volatilium* uſus *externus* valde circumſpectus ſit: neque *unguinoſorum* & *ſiccorum* uſus topicus *ſecurus* eſt, quoniam *poros* valde *obſtruunt*, fibras vel nimium *emolliunt*, vel illarum inimicam *ſtricturam* adjuvant: nec *rubefacientia* & *phœnigmi* conſtanter aut facile aut frequenter opem ferunt, ſed plurimum *palliativum* effectum edunt: a quibus ſingulis *experimentis* & modis *perverſis* in hujus affectus Cura ſollicite abſtinendum eſt; quæ potiores in hac Therapia obſervandæ ſunt Cautelæ.

§. XII.

Poſitiva hujus affectus Cura ſequentibus *indicationibus* rationalibus *therapevticis* comprehenſa eſt: 1) ut *primæ viæ* ab *impuritatibus* liberentur, 2) ut motus ſpaſtici *leniantur*, *temperentur*, *ſedentur*, 3) ut *diverſione* congrua iidem motus vel *eminus*, vel *cominus* corrigantur, 4) ut *ſymptomata* urgentia avertantur, ut 5) denique *Præſervatio* idonea ordinetur: *Prima* indicatio perficienda eſt congrua *laxatione* pro diverſitate *temperamentorum* cum aptis remediis inſtituenda; huc quadrat *Rhabarbarum* cum decocto avenæ paſſulato extractum, aut *Manna* cum ſimili decocto ſoluta, addito oleo amygdal. dulc. & cryſtall. tart. ant *tamirindi* cum tali decocto elixati, aut *Sal Anglicanum*, aut *Magneſia alba* cum decocto tali aut juſculo non valde pingui, *mixta*: quæcunque enim remedia præter *laxantem* effectum una *leniunt* & demulcent, aut modice *emolliunt*, illa in hoc affectu perquam *utilia* ſunt: ſi quæ ſubjecta *facile* ad *alvinam* excretionem duci poſ-

 ſunt,

ſunt, nec copia bilis prohibet, illis Syrup. de Cichor. c. Rhab. Syr. roſar. ſolut. cum Cryſtall. tart. in decocto avenæ mixt. & ſolutus conducunt; in aliquibus ſubjectis *Magneſia alba* ut & *Sal anglicanum* confert; Deinde in *Altera* indicatione motus fortiores ſpaſtici *leniendi* ſunt & quidem decoctis dilutioribus C. C. avenæ, hordei: quemadmodum pro *potu ordinario* præſcribi poteſt decoctum parandum ex rad. Scorzon. ſarſapar. Cichor. fœnic. gramin. herb. chæref. millefol. arnic. fl. Sambuc. chamom. vulg. Sem. fœnic. bacc. laur. & junip. C. C. raſpat. paſſul. Maj. & min. cort. Citr. rec. aven. excortic. & nitr. purif. providendo ne decoctum tale nimis ſaturatum ſit: *ſimilem* effectum habent *Gelatinæ* aut *domeſticæ*, aut *pharmaceuticæ* leviter acidulatæ, præc. ſi ſanguinis *orgaſtica* commotio conjuncta fuerit: conferunt etiam *lacticinia*, *modica* quantitate uſurpanda, præc. ſi *primæ viæ* ab impuritatibus *bilioſis* & *acidis* liberatæ fuerint: in *ſenſibilioribus* ſubjectis conducunt emulſiones ex aquis deſtill. Scorzon. chæref. Millef. Veronic. fl. Sambuc. acac. ceraſ. nigr. amygd. dulc. Sem. frig. maj. paratæ: *extrinſecus* leniunt fomenta vaporoſa ex fl. chamom utriusque, melil. ſambuc. aneth. acac. ſpic. ſtæchad. utriusque lavend. croc. orient. herb. matricar. c. flor. meliſſ. betonic. parata; huc proficit empl. Sapon. Barbette c. Cerat. de ammoniac. & pauxillo Empl. de Galb. Crocat. nec non Camph. ſervata illa circumſpectione, ne emplaſtrum tale *immediate* dolenti parti, ſed ſupra linteolum prius applicatum adhibeatur, deinde ne *nimis diu* ſupra locum illum relinquatur; ſed *alternatim* applicetur, iterumque aliquandiu removeatur: pari modo

do

do conducit cataplasma ex Semine fœni cum tantillo croci orientalis & lacte paratum, intra linteamina ad locum affectum *modice calidum* per horulam appositum: Deinde conjungantur *temperantia* remedia, velut pulvis ex nitri purif. gr. vii. tart. vitriol. Corall. rubr. ppt. & C. C. s. ign. gr. v. cum gr. j. Cinnab. propinetur ejusmodi pulvis singulis *tribus horis:* aut exhibeatur potio ex prædictis aquis destill. Syrupo rosar. solut. papav. rhæad. spirit. nitr. dulc. ita etiam *oleum Vitrioli dulce* in hoc affectu temperantem efficaciam promittit: plus vero ab ipso *nitro depurato* sperandum est, quod etiam *variis formulis* combinari potest: Et si hæc lenientia & temperantia *pertinacem* forte affectus gradum *infringere haud* possunt, tunc selecta & *secura sedantia* interponere licet: ex illis ordinamus & admittimus *interne emulsiones* Papaveraceas, Decocta prædicta cum florib. chamom. vulg. sambuc. papav. rhæad. aneth. socianda; aquas destill. fl. paralys. ceras. nigr. naph. sambuc. acac. aneth. meliss. huc referimus parcum & valde refractum usum croci orient. eodem effectu satisfacit *Cort. Chaccarill.* aut in *pulvere*, aut in *extracto* cum prædictis potionibus offerendus: *Cinnabarina* modica quantitate concessa, similem virtutem possident: *extrinsecus* plurima ante nominatorum *sedantium* remediorum conferunt: quibus si temperantia & lenientia in methodo medendi *subjungantur* certius & securius singula in hoc malo opem suam conferunt: *narcotica* & vulgaria opiata locum hic *haud* inveniunt, quorum effectus *minus securus* est, licet *dolores* ad sensum minuant: proinde etiam in *sensibili* hoc affectu cum *theriacalibus* medi-

 camen-

camentis *caute* procedendum eſt,quæ plus *externo*, quam interno uſu admitti poſſunt.

§. XIII.

In Curatione hujus affectus præterea juxta *tertiæ* indicationis tenorem conducunt auxilia, quæ aliquali *diverſione* motus immoderatos & *exorbitantes* ſpaſticos corrigunt: Hæc diverſio peragi poteſt, vel per *Clyſteres lenientes*, haud tamen admodum acres & ſtimulantes (uſum Clyſterum in malo Iſchiadico commendatum videas in *Zac. Luſit. Med. Princ. Hiſt. Lib. 3. hiſtor. 30.)* qui dum loca *hæmorrhoidalia* modice relaxant, ita non modo *libeberiorem* affluxum ſanguinis ad illa invitant, ſed & *faciliorem* progreſſum ejusdem per *connexas* regiones adjuvant, adeoque *præſentem* conatum *anomalum* excretorium perquam alterant: porro congruam *diverſionem* conciliant *leniora diuretica*, quæ motus ſpaſticos *a loco*, quem detinent, non modo *avocant*, ſed in confinia *proximiora* hæmorrhoidalia transferunt & denique *ſerum inimicum*, ſanguinis temperiem violans, *orgaſmum* ſanguinis ſuſtentans, vias *ſtimulans*, ex ſpaſticis motibus copioſius *genitum evacuant*, ſicque non modo *motibus*, ſed & *craſi* ſanguinis *corrigendis* inſerviunt: talia *diuretica* eſſe debent *mitiora*, ne *ſubitaneo* impetu ſpaſmos ad *interiores* & *nobiliores* partes convocent: huc pertinent prædicta *Salina*, Nitroſa, Salia media, cryſtalli tartari, Spiritus Tartari, Tinct. tartari cum ſpirit. nitri dul. eſſentiaque ſuccini combinata: aut mixtura ex eſſ. vincetox. juniper. ſem. fœnic. Succin. ſpirit. tartari & nitri dulci: vel exhibeatur pulvis ex lap. cancr. citr. lumbr. terr. corall. rubr. ppt. &

nitr.

nitr. depurato: vel immiſceantur temperatæ ſpecies diureticæ prædictis decoctis: obſervata cautela, ne præſente *orgaſmo* aut *febrili* motu ſanguinis *ſpirituoſa* ordinentur: præterea convenientem *diverſionem* largiuntur mitiora *rubefacientia*, ſuris aut pedum plantis apponenda: quo aliqui *emplaſtra* rubefacientia referunt. *conf. Diemerbræck. obſ. 87. p. 113. Rhaſes lib. de mirabilibus curis. Zac. Luſ. l. c. hiſt. 28. p. 548.* multique alii: quare *Sydenhamius Opp. med. p. 486.* ad malum Iſchiadicum & Podagram *Moxam*, videlicet *linum crudum* juxta *Hippocratem* laudat; talia experimenta, licet *gravitatem* doloris iſchiadici valde *alterent*, ut dolor *novus* excitatus, *præſentem* obruat, tamen hæc cura non *fundamentalis*, ſed *palliativa* eſt, quæ tamen in congruis *ſubjectis* & occaſionibus, præmiſſis præmittendis, & ſubjunctis ſubjungendis, etiam locum habere poteſt: porro *diverſionem* ſubminiſtrant *manuluvia*, frictiones lenes loci affecti cum *panno* aut *excutia molli*, cucurbitulæ *cœcæ ſcapulis* applicatæ, quin plane *hirudines* ad loca hæmorrhoidalia *curatorio* etiam ſcopo, *præparato* prius corpore adplicati; quare tot teſtimonia *hirudinum utilitatem* in hoc affectu concelebrant, qualia non modo *ſ. 7.* allegavimus, ſed quibus addimus ſuffragia *Riverii* & *Rechii*, quæ profert *Bonetus in Theſauro practico Libro V. cap. 32. p. 458.* hiſce verbis comprehenſa: *ex Hæmorrhoidibus etiam ſanguis per hirudines eductus, mirum in modum Iſchiadicis opitulatur, quod ſanguis in coxendicum venis contentus educatur: harum enim partium maximus eſt per venas conſenſus: conf. Celeb. D. D. Stahlii diſſ. de Sanguiſugarum utilitate & Pathologia p.*

1072.

*1072. 1073. ſub tit. mali iſchiadici.* diſp. *de Podagræ nova Pathologia p. 27. Iſchiatico-arthritici dolores, obortis Hæmorrhoidibus aut in tempore adhibitis Hirudinibus, certisſime ceſſant: continuante Hæmorrhoidum talium per ſtata tempora fluxu conſtanter deſinunt:* conf. etiam *ibid. p. 29.* ubi plura talia teſtimonia proſtant: *Derivantur* etiam ſpaſmi *e loco* affecto *leni commotione* corporis, quantum circumſtantiæ permittunt; quare *Hippocrates de internis affect. ſ. 57. text. 7.* dixit: *Iſchiadici modice deambulare debent, ſi potentiores fiunt, plus & text. 9. lecto circumferri debent: Fortis Tom. II. Cent. 4. conſ. 72. p. 576. & conſ. 75. p. 581.* judicat: *Motus & aſſidui flexus coxæ magnopere præſtant. conf. Foreſtus Lib. 29. obſ. 19. ſchol. p. 441:* qua corporis commotione fibræ in *ordinariam* flexilitatem derivantur & ſpaſmi *avertuntur:* quæ diverſa derivantia *juſto* ordine adhibita, *multam* opem in hoc affectu conciliant.

§. XIV.

*Symptomata* præjudicioſa ſub hac medendi methodo congrue *mitiganda* ſunt, e quibus *alvi* ſuſpecta *occluſio* prædictis *lenientibus* & *laxantibus* internis, nec non *clyſteribus* reſeranda eſt; qui poſteriores, ſi ſimul modice *roborantes* fuerint, urgentibus & angentibus *flatulentiis* opponi poſſunt: quo etiam pilulæ *confortantes* conducunt, quæ ſimul *leniter* alvum aperiunt: Si motus *febriles*, aut moleſti *orgaſmi* ſanguinis concurrunt, præſtat prædicta remedia *temperantia, abſorbentia, nitroſa*, aut ſi circumſtantiæ permittant, *mitius acidulata* in uſum trahehere: Si *intemperies* ſanguinis præſens fuerit, tunc præ-

domi-

dominantibus impuritatibus aut *biliosis*, aut *aliis* ſubvenire convenit *congruis corrigentibus* alterantibus & evacuantibus, quo *ſucceſſive* maſſa ſanguinis ab ejusmodi *impuritatibus* liberetur & dein motus *hæmorrhoidales* facilius in *ordinem juſtum* converti queant: pro hoc ſcopo *talia* ſeligantur remedia, quæ *Cacochymiæ* emendandæ inſerviunt: Si in locis affectis ſuſpectæ humorum *ſtaſes* contigerunt, refert illas *internis reſolventibus* & leniter *diaphoreticis*, externe *balneis*, *fotibus* & *cataplasmatibus* emollientibus & diſcutientibus avertere: *Reliquiis* denique dolorum abigendis inſerviunt Balnea ſicca ex *formicis* conficienda, aut Mixtura ex Spirit. Lavend. Spic. Stæchad. arab. formic. lumbric. terreſtr. Eſſ. croci &c. aut Cerat. de ammoniac. Matrical. de galban. cum extr. croci & tantillo Camph. mixta: & ne dolores *acerbiores* reddantur, quando quidam patientes *plumaceum* lectum perferre nequeunt, *alia* tunc ſeligantur ſtragula & caveatur, ne locus *affectus* valde *exæſtuetur*, ſed potius ad *leniorem* tranſpirationem promoveatur: quo fotus vaporoſi & ſuffimigia ex flor. Sambuc. aneth. paralyſ. lavend. ſpic. ſtæchad. utriusque rorismar. G. oliban. ladan. L. Santal. citrin. & pauxillo caſtorei inſtruenda quadrant: circa exitum curæ ordinetur Mixtura ex Tinct. antim. tartari ſ. Spirit. C. C. nitr. dulc. & Eſſ. Succini. *Præſervatoria* Cura ultimo loco ita inſtituatur; motus *hæmorrhoidales* leniter, *efficicater* tamen ordinentur, ut Hæmorrhoides in *juſtum ſucceſſum* promoveantur, præſervatoria *VSio* in pede, nec non *alio* congruo tempore *Hirudinum* applicatio ad *hæmorrhoidalia* loca repetatur: multum refert,

quo excretiones *ordinariæ* debite & *conſtanter* procedant: aliquando collectæ impuritates primarum viarum *leni laxatione* educantur: adhibeantur per intervalla pilulæ Stahlianæ: præcipue modica & conſtans *tranſpiratio inſenſibilis* conſervetur & promoveatur: hinc & ſenſibile in & externum *frigus*, nec non in & externa nimia exæſtuatio fugienda: *Acidulæ* & *Thermæ* temperatæ non parum emolumenti afferunt iſchiadicis ſubjectis, *præſervatorie præc.* adhibitæ: *Diæta* ſit *temperata* & *liquida*, non valde ſalſa, acida, aut craſſa & primas vias *cruditatibus* & *flatulentiis* moleſtans: quæcunque alimenta & potulenta motus *hæmorrhoidales* pervertunt. *primas* regiones turbant, ſanguinis *temperiem* alterant, & liberum ſanguinis *motum* offendunt, illa ſollicite *fugienda* ſunt: *Vinum generoſum* modice & *medice* uſurpatum plus valet, quam aliud: quare adulta Moſellana, aut Hungarica iſchiadicis conveniunt: *Lactis* uſus *diæteticus* ne ſit copioſus & frequens: Decoctum Coffee, impr. ſpiſſum, omittatur: *juſcula temperata* ſolertius adhibeantur, quæ multiplicem utilitatem habent: *Venus* eximie in talibus ſubjectis *nocet*, quibus propterea *Caſtitas* animi & corporis admodum commendanda eſt. Omnium maxime Iſchiadico malo ſubjectis hominibus *continentia animi* commendanda eſt: nocet enim non modo omnis *immodicus* affectus, ſed & quælibet *præcipitata* actionum conſuetarum adminiſtratio, aut vagabunda, confuſa immorigera illarum proſecutio; hinc *moderatio* animi admodum ſuadenda eſt: *rariſſimus* enim eſt effectus, quod *metus Iſchiadicum malum* curaverit, cujus reminiſcitur *Boyleus* in

*expe-*

*experimentis & observationibus physicis cap. 4. histor. 3. (conf. A. E. L. An. 1693. Mens. April. p. 182.)* qui propterea, haud pro *regula* in arte medica accipiendus est. *Motus* assiduus & temperatus corporis, nec non *peregrinationes* convenientes valde proficiunt: *aëris* intemperies nebulosa humida, & frigida præ alia nocet: quam ob rem *temperatæ* auræ corpus magis relinquendum est: *pedes* & *femora* constanter in temperato calore asserventur, a quolibet *suspecto* frigore vero arceantur: *nimiæ vigiliæ* sicut totam corporis œconomiam *turbant*, ita ischiadicis valde sunt infensæ: & hæc nobis *palmaria* sunt Requisita in Ischiadici Mali directione *Curatoria* & *Præservatoria* observanda. Sed desistendum tandem est! DEO Benignissimo devotissimas grates tribuentes, quod almo suo auxilio in præsenti labore nobis adesse voluerit, eumque etiam humillime rogantes, quo cælesti sua directione efficiat, ut conatus nostros salutaris & exoptatus semper coronet

FINIS.

---

*CLARISSIMO ET PRÆCLARE DOCTO*

# DOMINO CANDIDATO

*S. P. D.*

## JOH. CHRIST. EHRLICH,

M. D. ET PR.

*MEdicus artis medicæ peritia & morum probitate præditus esse debet. Hæc sunt fulcra illa, quæ continua conspiratione inter se invicem concatenata famam praxinque*

*Medici suffulciunt. Hæc sunt, inquam, flumina, quæ aqua scatent dulcissima, qua Medicus mentem fama flagrantissimam reficere potest. Veram, profundam, perfectamque in omnibus Medicinæ partibus rationis & experientiæ fulcris fundatam intelligo peritiam, non superficiariam, historicam & imperfectam. Huic peritiæ morum probitatem adjungendam esse merito censeo. Boni enim mores nos ad prudentem, omnibusque gratam in societate humana vitam agendam adornant: Quamvis Medicus descripta peritia præditus undequaque spargeret famæ splendorem, morum vero probitate non excelleret, Sui sane aurea torque exornato comparandus esset. Tu, CANDIDATE Præstantissime, Fautor & Amice Æstumatissime, per totam Tuam vitam artis medicæ peritiæ morumque probitati serio seduloque operam navasti, & priusquam Te studio medico accingeres, scholas humaniorum linguarum, Philosophiæ, nec non Theologiæ sedulo frequentasti, perpendens, quod studium concernit theologicum, quod initium sapientiæ sit timor Domini, & quod medico certo respectu theologi personam agere conveniat. His omnibus anxie amplectatam adjunxisti morum probitatem, qua Te omnibus gratum amabilemque reddidisti. Arti apollineæ demum ita incubuisti, ut nihil intactum relinqueres. Quæ tua probata virtus, peritia & morum probitas, Almam Fridericianam moverunt, Te Summis in Medicina honoribus digne exornatum dimittere. Accipe hinc lauream, laureatusque abeas ad Tuos ægrorumque solamen; Ad utrumque cordicitus Tibi gratulor. Sic redeat Te redeunte ægrorum salus. Vale mihique fave, semperque ut me habeas Tibi commendatissimum oro rogoque Vale! Dab. e Musæo d. 6. Decembr. MDCCXXIX.*

SI ſpectem Suras, Ventris, Capitisque figuras
Admiror, vere tam parvis magna latere
Si Tua ſcripta tero, mihi commoda maxima ſpero:
Obſtupeo parvis per magna, latere ſub arvis
Dexteritate virum miror ſuper omnia mirum
Et Phœbo plenum Te dixero Jure Galenum,
Qui Laurum donat, quem Fridriciana coronat,
Quæ poſt ſudores meritos Tibi ponit honores
Hoc lege tot Luſtris, quod gaudet pontus apluſtris
Cumque ſat expertus medicâ ſis arte repertus,
I, tangas venas, nummisque impleto crumenas.

*His Doctiſſimo Domino Reſpondenti Contubernali ſuo Honoratiſſimo applaudere voluit*

H. Zollicoffer ab Altenklingen,
Helvetus St. Gallenſ. Med. Cand.

---

DEr Tag, der Deinen Fleiß, Gelehrt- und Werther Freund,
Mit Ruhm und Glantz erhöht, und Dir den Purpur zollet,
Rührt von Aſtræens Gunſt, die es ſo gütig meint,
Und eben heute Dir beſonders wohl gewollet;
Die Probe weißt es aus, daß Du diß ſchon verdient,
Dahero, da Dein Fuß den Appenin erſteiget,
Woſelbſt Dir Ehr und Preiß vor Dein Bemühen grünt,
Fridriciana auch Dir den Scarlat dort reichet;
So iſts kein Wunder, daß mein froher Geiſt ſich regt,
Und Dir die Freundſchaffts-Pflicht, ſo wie es ſich gebühret,
Aus ächt und reinem Trieb glückwünſchende darlegt,
Zum Zeichen, daß der Strahl des Purpurs mich auch rühret.
Nimm alſo nur geneigt diß ſchlechte Denckmahl hin!
Und kan ich ſolches nicht in Gold und Marmor ätzen,

So bin ich doch gewiß, Dein hochgeprießner Sinn
Wird solches als ein Stück entflammter Liebe schätzen:
Es sey Dein Ehren-Tag Dir lebenslang ein Glück;
Ja, dieses lasse Dich noch viele übersteigen,
So wird des Himmels Gunst nach frölichen Geschick
Einst die Vortreflichkeit von Deinem Wesen zeigen.

Durch dieses wenige *gratulirte* dem Hochgeschätzten Herrn *Candidato* zu seiner Purpur-Würde

ein treuer Freund

C. H. R.

---

G*a*VDI*a post f*L *seq*VI*t*V*r post n*V *pho*
*et*V*s* *b*IL*a* *eb*V*s*
*e*XVL & V*sq*V*e*M *no*V*a s*V*bs*V*nt* IV *r*

DoC*tor f*L*or* *neb*VL*as non tr*I*ste pa*V
*es*CI*s* *es*CI*s*
CL*are f*VL*g* V*eroq*V*e* DeC*ore n*I*t*

Quod in tesseram non fucatæ amicitiæ pro merito Doctoratus honore Tibi

*cecini*

Francifcus Liedlinger,
Briga-Silef. Jurium Candid.

Du

Du glaubst nicht, Liebster Freund, wie mirs zu Hertzen geht,
Daß ich nicht sehen soll, wie Dir das Hüthgen steht,
So durch Hyginens Gunst auf Deinen Kopff gekommen,
Ja, das vielmehr Dein Fleiß ihr aus der Hand genommen.
Indeß nimm wenigstens den Wunsch geschrieben an,
Der Dir mehr Gutes gönnt, als mancher dencken kan.
Das Glücke paare sich mit Deinem Tugen-Triebe,
Und helffe Dir fein bald ins Hospital der Liebe.

Hierdurch suchte dem Herrn *Doctori* seine aufrichtige Ergebenheit zu bezeugen Dessen gehorsamer Freund und Diener

**C. P. Just,**
J.U.Stud.

---

Zeuch hin, Gelehrter Freund, mit Deinem Doctor-Huth,
Und weil der meiste Theil der Menschen dieses liebet,
Was ihm offt vor der Zeit der Kranckheit übergiebet,
So mach durch deine Kunst derselben Schaden gut.
So reiß und lebe wohl nach den erlangten Ehren,
Und laß mich auch entfernt vom Oel der Freundschafft zehren.

**J. C. Kloeß,**
Berol. M. March. Jur. Stud.

*METRUM*

## *METRUM LEON - SERPENTINO - VOCALI-CABALISTICUM.*

| 4 5 | 4 | 3 5 1 | 3 | |
|---|---|---|---|---|
| DOctus | Doct | diſturbans | triſt | f |
| 1 2 adeſt | 4 or, | | 3 1 ia | 1 1 ata. |
| 5 5 Nullus | 4 horr | 5 4 3 5 4 ſunt omnibus omn | | gr |

| *Proba* | *Cabalæ* |
|---|---|
| 45 | 55 |
| 12 | 4 |
| 44 | 5 |
| 351 | 435 |
| 331 | 4 |
| 11 | |
| *Sum.* 794 | *Sum.* 935 |

*Summa Sumarum*
1729

*Clariſſimo Doctiſſimoque Domino Reſpondenti poſuit*

F. W. Prætorius,
Neo March. Med. Stud.

---

NOn oſſa vendis floris inania,
KNOCHENWEBELI, nec temere ruis
In pulverem non indecorum;
Sed medicam ſobolem & medullam
Nos eleganti Tu calamo doces,
Atque eruditis fortiter hoſtibus
Pertundis oſſa, non ſiniſtris
Dum rutilas generoſus armis.
Inſtat cruento gloria prœlio,
Frontemque lauru condecorat Dea.
Hæc laus inhæreſcat medullis;
Oſſibus inſideat! Quid? Urnæ.

*Nobiliſſimo Clariſſimoque Dn. Candidato, in eadem ſecum provincia oriundo, ex animo gratulaturus ſcripſit*

Joh. Andr. Buſereit,
Dresdn.